

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA

Katedra humanitních věd

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Velká Británie jako diplomatická velmoc: veřejná
diplomacie jako nástroj prosazování zájmů VB**

Bc. Karolína Vondrová

© 2013 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra humanitních věd
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Vondrová Karolína

Evropská agrární diplomacie

Název práce

Velká Británie jako diplomatická velmoc: veřejná diplomacie jako nástroj prosazování zájmů VB

Anglický název

Great Britain as a diplomatic power: public diplomacy as a tool of UK's interests promotion

Cíle práce

Velká Británie byla tradičně považována za diplomatickou velmoc. Současný celosvětový vývoj na mezinárodní scéně však naznačuje, že vlivem řady faktorů dochází k zásadní změně. Předložená práce vychází z předpokladu, že Velká Británie usiluje o udržení svého dominantního postavení skrze aplikaci nových, méně tradičních forem diplomacie, zejména diplomacie veřejné (spolu s diplomacií ekonomickou a kulturní a v neposlední řadě rovněž diplomacií digitální v širším kontextu) a reaguje tak na nové celosvětové uspořádání diplomatických vztahů, kdy ústředními nositeli diplomatických vazeb již nejsou pouze národní státy jako suverénní entity, ale i řada dalších aktérů, kteří představují nové, nepostradatelné hráče (např. média, neziskové organizace, lokální a regionální vlády, business či veřejnost jako taková). Cílem předložené diplomové práce je analyzovat, jakým způsobem Velká Británie na novou situaci reaguje, jakým způsobem provádí veřejnou diplomacii (která se celosvětově stále více prosazuje jako jedna z možných alternativ reakce na globalizační tendence na diplomatickém poli) a jaký potenciál veřejná diplomacie pro budoucí vývoj multilaterálních diplomatických vztahů skýtá. Velká Británie je v tomto procesu průkopníkem a proto byla zvolena jako případová studie. Zvláštní pozornost je věnována roli nejnovějších, ještě ne zcela prozkoumaných alternativ diplomatického počínání, zejména digitální diplomacii.

Metodika

Analýza bude zpracována na základě pramenných zdrojů a sekundární literatury. Pro empirickou část jsou stěžejní polostandardizované rozhovory, které budou provedeny s relevantními nositeli veřejné diplomacie definovanými britským ministerstvem zahraničních věcí. Ústřední hypotéza práce, kterou je tvrzení, že Velká Británie usiluje o udržení svého dominantního postavení skrze aplikaci nových, méně tradičních forem diplomacie, zejména veřejné diplomacie, spolu s ekonomickou diplomacií a kulturní diplomacií, bude verifikována/vyvrácena na základě syntézy teoreticko-pramenných poznatků relevantních primárních a sekundárních zdrojů a vyhodnocení získaných rozhovorů provedených se stanovenými nositeli diplomatických vztahů v oblasti veřejné diplomacie.

Harmonogram zpracování

Léto 2013 – vypracování teoretické části
Podzim 2013 – dokončení empirické části

Rozsah textové části

60 - 80 str.

Klíčová slova

veřejná diplomacie, ekonomická diplomacie, kulturní diplomacie, digitální diplomacie, Velká Británie, zahraniční politika, multilaterální vztahy v kontextu globalizace

Doporučené zdroje informací

Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol - Soňa Gullová

Umění vládnout - Margaret Thatcher

Dějiny Británie - Kenneth O. Morgan

British Politics - Dennis Kavanagh

Britain in the European Union today - Duncan Watts

Twentieth-century diplomacy : a case study of British practice, 1963-1976 - John W. Young

Válka o Falklandy - Jaroslav Hrbek

The Foreign office and British diplomacy in the twentieth century - Gaynor Johnson

Česká zahraniční politika v roce 2008 - Michal Kořan

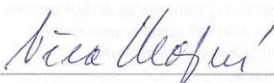
Relevantní dokumenty britského ministerstva zahraničních věcí

Vedoucí práce

Wurst-Hašová Blanka, PhDr., PhD.

Termín odevzdání

listopad 2013

prof. Ing. PhDr. Věra Majerová, CSc.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr. h. c.

Děkan fakulty

V Praze dne 29.10.2013

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Velká Británie jako diplomatická velmoc“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 25. 11. 2013

Karolína Vondrová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí práce PhDr. Blance Wurst - Hašové, PhD. za odborné vedení, cenné rady a za čas, který mi při zpracování diplomové práce věnovala.

Velká Británie jako diplomatická velmoc: veřejná diplomacie jako nástroj prosazování zájmů VB

Great Britain as a diplomatic power: public diplomacy as a tool of UK's interests promotion

Souhrn

Diplomová práce pojednává o veřejné diplomacii se zaměřením na Velkou Británii. Velká Británie je v procesu veřejné diplomacie evropským průkopníkem, proto byla vybrána jako případová studie. V teoretické části je podán obecný výklad o historii Velké Británie v kontextu velmocenského úsilí. Jsou popsány zásadní diplomatické smlouvy a představeny historické milníky, včetně charakteristiky osobností, které měly vliv na vývoj těchto diplomaticko-historických událostí. Jádrem práce je analýza veřejné diplomacie v kontextu zahraničních vztahů. Jsou rozebrány druhy diplomacií, které s veřejnou diplomacií bezprostředně souvisí a jejich realizace v rámci Velké Británie.

Analytická část práce vychází z dostupných relevantních zdrojů pojednávajících o veřejné diplomacii, s hlavním důrazem na vyhodnocení polostandardizovaných rozhovorů s nositeli veřejné diplomacie, tak, jak je definuje strategie britského ministerstva zahraničí. V analytické části je přiblíženo, na jakém principu dané instituty a organizace fungují, co je jejich prioritami a jak vidí budoucnost veřejné diplomacie v měřítku Velké Británie.

Summary

Diploma thesis concerns about public diplomacy of Great Britain. Great Britain is a European guide in process of public diplomacy that is why it was chosen as the case study. In the theoretic part is first proposed general interpretation of history of Great Britain in the context of superpower efforts. There are described fundamental diplomatic treaties and presented historical milestones including characteristics of personalities that have influenced the development of these diplomatic-historical events. The core of the work is the analysis of public diplomacy in the context of international relations. There are examined types of diplomacies that are directly related to the public diplomacy as well as their realization in Great Britain.

The analytical part of the work is devoted to the analysis of available relevant sources of public diplomacy and evaluation of semi-standardized interviews with those who hold public diplomacy in the way as it is defined by British Foreign and Commonwealth Office's strategy. In analytical part are described the principles of work of the institutions and organizations, what their priorities are and how they see the future of public diplomacy in Great Britain's area.

Klíčová slova: veřejná diplomacie, ekonomická diplomacie, kulturní diplomacie, digitální diplomacie, Velká Británie, zahraniční politika, multilaterální vztahy v kontextu globalizace

Keywords: public diplomacy, economic diplomacy, cultural diplomacy, digital diplomacy, Great Britain, foreign policy, multilateral relations in the context of globalization

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika práce	11
3 Obecný historicko-politický exkurz do dějin Velké Británie	12
3.1 Vláda Normanů.....	13
3.2 Vláda Anjouovců	14
3.3 Plantageneti.....	15
3.4 Dynastie Tudorovců.....	17
3.5 Stuartovci	19
3.6 Hannoverská dynastie	19
3.7 Milníky v historii VB z pohledu diplomatického vývoje	20
4 Zahraniční vztahy	24
4.1 Historický vývoj zahraniční politiky	25
4.2 Sporná území	27
4.3 Velká Británie v EU.....	29
4.3.1 Začleňování do Evropy	30
4.3.2 Budoucnost Velké Británie v EU.....	33
4.4 Velká Británie a USA	34
4.5 Společenství národů.....	37
4.5.1 Vývoj Společenství národů	38
5 Veřejná diplomacie	40
5.1 Veřejná diplomacie v proměnách času	41
5.2 Veřejná diplomacie Velké Británie.....	42

5.3 Diplomatický protokol jako tradiční nástroj provádění diplomacie prostřednictvím kodifikace pravidel	44
5.3.1 Historie diplomatického protokolu	45
5.4 Kulturní diplomacie	46
5.5 Ekonomická diplomacie	47
5.6 Digitální diplomacie	47
6 Analytická část.....	49
6.1 Ministerstvo zahraničí Velké Británie	49
6.1.1 Funkce a skladba Ministerstva zahraničí	49
6.1.2 Digitální diplomacie jako nová forma diplomacie ve Velké Británii	51
6.2 British Council.....	57
6.2.1 British Council Česká republika	58
6.2.2 British Council ve světě	60
6.3 BBC World Service	65
6.4 Wilton Park	65
6.5 Britské velvyslanectví v Praze	70
6.5.1 Pohled Britského velvyslanectví v Praze na pozici Velké Británie	70
7 Vyhodnocení	72
8 Závěr	74
Seznam zkratk	76
Seznam obrázků.....	77
9 Seznam použitých zdrojů.....	78
10 Přílohy.....	84
I. Otázky pro polostandardizovaný rozhovor v českém jazyce	84
II. Otázky pro polostandardizovaný rozhovor v anglickém jazyce	84

1 Úvod

Spolu se zeměmi Společenství národů je Velká Británie nástupnickou zemí Britského impéria. Britské impérium v době svého největšího rozkvětu (19. století za vlády královny Viktorie) bylo první světovou supervelmocí. Území Britského impéria pokrývalo čtvrtinu rozlohy světa a stejně tak počet obyvatel tvořil jednu čtvrtinu tehdejší populace. Díky koloniím dosáhlo Britské impérium obrovského hospodářského rozvoje a bylo schopno šířit britskou kulturu po světě.

V současnosti je Velká Británie členským státem EU, stálým členem Rady bezpečnosti OSN, zakládajícím členem skupiny G7, G8, G20, NATO, OECD, WTO, Rady Evropy a OSCE. K Evropské unii zaujímá Velká Británie zvláštní postoj. Kromě nepřijetí eura rovněž nepřistoupila k Schengenským úmluvám (souhlasila pouze s justiční a policejní spoluprací). Tím se stává velkým spojencem pro Českou republiku, která má k EU podobný vztah jako Velká Británie. Kromě společného názoru k EU pojí oba státy způsob provádění veřejné diplomacie.

Právě veřejná diplomacie představuje jednu z možných reakcí na stále více se globalizující svět. V době, kdy na mezinárodní scénu vstupuje řada dalších aktérů, je třeba aplikovat nové, méně tradiční formy diplomacie. Kromě veřejné diplomacie je to zejména digitální diplomacie, která reflektuje současné technologicko-společenské změny. Ve Velké Británii je digitální diplomacii přisuzován velký význam - Ministerstvo zahraničí uvedlo mimo jiné i koncepci, jak média využívat pro naplnění svých zahraničně-politických cílů.

Pozitivní mínění o určité zemi hraje důležitou roli při prosazování zahraniční politiky, zahraničních investic a turismu, proto veřejná diplomacie zastává stále větší význam v prostředí mezinárodních vztahů. Realizátory veřejné diplomacie jsou nejen státní struktury, ale také ostatní subjekty, jako nevládní organizace, neziskové organizace či soukromé společnosti.

Veřejná diplomacie se rychle mění, a proto je třeba se neustále přizpůsobovat novým skutečnostem, například v poslední době se hodně diskutuje o změně klimatu, o životním prostředí a záležitostech týkajících se mezinárodního terorismu. Stejně tak se mění i charakter veřejné diplomacie, neboť veřejnost je politicky a kulturně různorodá. Co však zůstává stejné je, že veřejná diplomacie je tvořena v určitém koncepčním rámci.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je analyzovat, jak Velká Británie reaguje na nové celosvětové uspořádání diplomatických vztahů, kdy ústředními nositeli diplomatických vazeb nejsou již jen národní státy, ale také řada dalších aktérů jako např. média, neziskové organizace či jednotlivé firmy. Cílem práce je analyzovat, jakým způsobem Velká Británie provádí veřejnou a digitální diplomacii a na jakém principu fungují organizace, jež jsou pověřeny realizovat veřejnou diplomacii Velké Británie. Diplomová práce vychází z předpokladu, že Velká Británie usiluje o prosazení svého dominantního postavení skrze aplikaci nových, méně tradičních forem diplomacie, zejména veřejné diplomacie spolu s ekonomickou a kulturní diplomacií.

2.2 Metodika práce

Literární část diplomové práce byla sepsána na základě prostudování sekundární literatury a pramenných zdrojů týkajících se historie Velké Británie, jejích zahraničních styků a literatury zabývající se veřejnou diplomacií. Pro aktuálnost informací byly prozkoumány internetové zdroje: zpravodajské portály, oficiální stránky institucí (EU, OSN), oficiální stránky Ministerstva zahraničí Velké Británie a oficiální stránky britské královské rodiny.

Analytická část práce byla zpracována na základě pramenných zdrojů. Pro analytickou část jsou stěžejní polostandardizované rozhovory, které byly provedeny s relevantními nositeli veřejné diplomacie definovanými britským Ministerstvem zahraničí. Byly analyzovány dostupné relevantní zdroje veřejné diplomacie. V případě British Council a Britského velvyslanectví v Praze je analýza doplněna o odpovědi z rozhovorů.

3 Obecný historicko-politický exkurz do dějin Velké Británie

Velká Británie je konstituční monarchií, panovníkem královna Alžběta II., která je zároveň velitelem ozbrojených sil, má nejvyšší postavení v anglikánské církvi a plní důležitou roli v diplomatickém prostředí – účastní se důležitých ceremoniálních a formálních setkání. Královna Alžběta II. vládne již od roku 1952. V roce 2012 oslavila tzv. diamantové výročí své vlády (60 let na trůně).

Zákonodárnou moc zastává Parlament. Je založen na Westminsterském systému, který byl jako dědictví britského impéria napodoben po celém světě. Parlament je dvoukomorový, skládá se z Dolní sněmovny, jejíž členové jsou voleni a ze Sněmovny lordů (členové jsou jmenováni). Parlament sídlí ve Westminsterském paláci. Volby do parlamentu jsou řízeny všeobecným volebním systémem, poslední volby se konaly v roce 2010 a další budou v roce 2015.¹

Počátky britských dějin sahají do roku 55 př. n. l. Toto období se nazývá Římská Británie a trvalo až do roku 440 n. l. Čtyři století byla Británie integrální součástí jednotného politického systému, jenž sahal od Turecka po Portugalsko. Součástí římského světa se Británie stala po dobytí země Claudiem. V době Římské Británie byla založena mnohá města, např. Manchester či Dover.²

Po odchodu Římanů začala být Británie osidlována germánskými kmeny, jednalo se o Juty, Angly a Sasy. Mnoho Anglosasů vstoupilo na území Británie již na konci nadvlády Římské říše a další přišli na pomoc Británii z důvodu ochrany území před invazí Keltů. V anglosaském období existovala rozsáhlá království: Kent, Sussex, Wessex, Východní Anglie, Essex, Mercia a Northumbria.³

Nejznámějším panovníkem v anglosaském období byl Ethelberht, král z Kentu. Ethelberht byl prvním anglickým králem, který konvertoval ke křesťanství. Králova

¹ Na rok 2015 také premiér Cameron naplánoval referendum o setrvání Velké Británie v EU. Tento termín nakonec přesunul až na rok 2017, avšak jeho spolupracovníci z Konzervativní strany na něj vyvíjí nátlak o předčasném referendu již na začátek roku 2014. Jsou připraveni vystoupit z EU v případě, že jim nevyjde vstříc ve vyjednávání nových podmínek členství.

² MORGAN, K. O., Dějiny Británie, str. 9

³ RODRICK, A. B., The History of Great Britain, str. 16 - 17

konverze způsobila rozšíření křesťanství na britském území. Za vlády krále Ethelbertha se začaly právní předpisy vydávat v germánském jazyce.⁴

3.1 Vláda Normanů

Koncem 9. století čelila Británie vpádu Vikingů. V roce 1066, po bitvě o Hastings, začali v Británii vládnout Normané. Toto období je charakterizováno velkým rozvojem země a významných změn. Vládu Normané udrželi 90 let a za tuto dobu vládli celkem čtyři králové.⁵

Normandie byla knížectvím, které bylo vázáno ke králi Francie. Pro Británii to znamenalo, že se její politika stala součástí francouzské politiky. Znamenalo to též přijetí francouzské kultury a francouzského jazyka.⁶

Prvním králem byl v roce 1066 prohlášen vévoda Vilém z Normandie. V období jeho vlády docházelo k mnohým povstáním proti normanské nadvládě, a proto byli Normané nuceni stavět hrady na strategických územích – za vlády Viléma bylo postaveno celkem 80 hradů. Král Vilém nechal zkonfiskovat půdu šlechticům a jejich potomkům. Výměnou za půdu požadoval od svých poddaných jejich připojení k armádě a tím se mu podařilo udržet a rozšířit své vojsko. Z těchto důvodů nechal sepsat první pozemkovou knihu s názvem Kniha posledního soudu, kde byli zapsáni všichni držitelé půdy.⁷

Po smrti Viléma Dobyvatele nenastoupil na trůn jeho nejstarší syn, jak se předpokládalo, ale Vilém II (zvaný Ryšavý). Jeho záměrem bylo získat zpět území Maine a Vexin, které ztratil jeho bratr Robert za krátkou dobu své vlády. V roce 1099 tento úkol splnil a rozšířil tím území své působnosti.⁸

Na trůn po Vilému II. nastoupil jeho mladší bratr Jindřich I. Po rozhodující bitvě u Tincherbray dobyl území Normandie, které se měla dle úmluvy z roku 1101 oddělit od Anglie. V této bitvě bojoval proti svému bratrovi Robertovi, kterého poté na téměř 30 let uvěznil. Jindřich jako první britské král hovořil plyně anglicky. V době jeho vlády byly navázány mírové vztahy se Skotskem. Jindřich I. čelil neustálým útokům ze strany

⁴ <http://www.royal.gov.uk/HistoryoftheMonarchy/KingsandQueensofEngland/TheAnglo-Saxons/Overview.aspx>, citováno 1. 2. 2013

⁵ <http://www.royal.gov.uk/HistoryoftheMonarchy/KingsandQueensofEngland/TheNormans/TheNormans>, citováno 1. 2. 2013

⁶ MORGAN, K. O., Dějiny Británie, str. 103

⁷ <http://www.royal.gov.uk/HistoryoftheMonarchy/KingsandQueensofEngland/TheNormans/WilliamItheConqueror.aspx>, citováno 1. 2. 2013

⁸ MORGAN, K. O., Dějiny Británie, str. 106-108

normanských vévodů, zejména Ludvíka VI. Jindřich I. tuto situaci vyřešil tím, že své nemanželské dcery provdal do sousedských knížectví (hrabě Skotský, hrabě z Perche) a tím si zajistil podporu z jihu i severu Anglie.⁹

Jindřich I. po sobě zanechal pouze jediného legitimního dědice – dceru Matildu. Na trůn však nastoupil Jindřichův synovec Štěpán z Blois. Štěpán dosáhl silného postavení nejen v Anglii, ale také v Normandii. Normanům bylo vyhrožováno, že v případě nepodpoření krále Štěpána přijdou o své anglické statky. Král Štěpán byl vyzván Matildou, která chtěla uplatnit svůj nárok na trůn a země se ponořila do občanské války. Pouto mezi králem a šlechtou bylo zlomeno a král Štěpán byl zajat Matildinými stoupenci v bitvě u Lincolnu. Avšak Matilda přestala být oblíbená a její zastánci propustili Štěpána výměnou za propuštění jeho nevlastního bratra, hraběte Roberta z Gloucesteru.¹⁰

3.2 Vláda Anjouovců

Na trůn se nedostala Matilda, ale její syn Jindřich II. Výhodným sňatkem s Eleanorou Akvitánskou si podmanil rozsáhlé akvitánské území. Králem se Jindřich II. stal po dohodnutí Westminsterské mírové úmluvy, která přikazovala, aby se Jindřich stal králem po smrti krále Štěpána. Jindřich II. byl prvním následníkem anglického trůnu po sto letech. Jeho území sahalo od skotských hranic až k Pyrenejím, byl tedy nejmocnějším vladařem v Evropě. Jeho hlavní úlohou bylo napravit škody, které země utrpěla za vlády krále Štěpána. Jindřich II. se snažil přimět skotského krále Malcolma IV., aby vrátil Anglii území Cumberland, Westmorland a Northumbrii, tato mise se mu však nepovedla.¹¹

Jen několik málo anglických králů hrálo malou roli v záležitostech Anglie, ale zaujímalí velké postavení v evropských tématech. Jedním z nich byl král Richard I., takzvaný král Lví srdce. Stejně jako jeho otec Jindřich II. trávil více času na evropské pevnině než na britských ostrovech – byl si vědom skutečnosti, že vládne většímu území než je Anglie.¹² Richard I. se zasloužil o vítězství ve městech Arsuf a Jaffa nad jeruzalémským vládcem Saladinem. Při zpáteční cestě do Anglie byl Jindřich II. uvězněn

⁹ MORGAN, K. O., Dějiny Británie, str. 111 - 112

¹⁰ PARKER, M. J., Britain's Kings & Queens, str. 10

¹¹ MORGAN, K. O., Dějiny Británie, str. 114 - 116

¹² MORGAN, K. O., Dějiny Británie, str. 119, 120

v Rakousku a v jeho nepřítomnosti chtěl francouzský král Filip získat vlastnictví Jindřicha II., avšak bezúspěšně.¹³

Král Richard II. po sobě nezanechal legitimní potomky, a tak jednotlivé části plantagenetské říše byly rozděleny mezi různé nástupce. Anglická a normanská část připadla Janu zvanému Bezzemkovi, Arthur z Bretaně vládl Anjou, Maine a Touraine a Akvitánie připadla matce Jana Bezzemka, Eleanor. Brzy se Janovi podařilo podmanit si celé plantagenetské území, musel však podstoupit francouzskému králi Filipovi území Vexin a Evreux.¹⁴

Jan vedl vleklé spory s církví, byl dokonce exkomunikován papežem. Rozepře způsobilo především obsazení arcibiskupského stolce v Canterbury. Jan na toto reagoval konfiskací církevního majetku – dostalo se mu tak finanční pomoci. Byl si vědom potřeby podpory církve, převážně z důvodu vzpour a invazí, a proto souhlasil, že přijme Anglii jako papežské léno. Janova neúspěšná bitva u Bouvines vyvolala vzbouření v Anglii, byl žádán reformní program. Jan byl nucen přijmout podmínky nastíněné v dokumentu s názvem Velká listina svobod (Magna charta libertatis). Tato listina limitovala královské pravomoci, stanovila feudální povinnosti krále a baronů a zaručovala řadu práv.¹⁵

Chartou také byla založena Rada baronů, která měla zajistit, aby panovník Chartu dodržoval. Magna Charta byl první oficiální dokument, který trval na tom, že panovník by se měl řídit stejným právem jako lid, a že práva jednotlivců budou přijata i proti vůli panovníka. Jako zdroj základních právních principů sloužila Magna Charta k vymezení aspektů anglického práva a v pozdějších stoletích sloužila jako základ svobod anglického lidu.¹⁶

3.3 Plantageneti

V období vlády Plantagenetů vznikly nové sociální instituce a byl kladen důraz na dominanci britské kultury. Tři králové rodu Plantagenetů byli patroni Geoffreyho Chaucera, otce anglické poezie. Během rané části tohoto období ustoupil architektonický styl Normanů gotickému stylu. Většina katedrál včetně Westminsterského opatství byla

¹³ PARKER, M. J., *Britain's Kings & Queens*, str. 11

¹⁴ MORGAN, K. O., *Dějiny Británie*, str. 121

¹⁵ PARKER, M. J., *Britain's Kings & Queens*, str. 12

¹⁶ <http://www.royal.gov.uk/HistoryoftheMonarchy/KingsandQueensofEngland/TheAngevins/JohnLackland>, citováno 1. 2. 2013

zrekonstruována. Za vlády Plantagenetů byly založeny dvě důležité britské univerzity – Oxford a Cambridge. Období se také vyznačovalo rostoucími cenami potravin a nedostatkem pracovní síly, což vyvrcholilo rolnickou vzpourou.¹⁷

Prvním vládcem Plantangetskeho rodu byl Jindřich III. Král Jindřich III. nechal doplnit Velkou listinu svobod a diplomatické vztahy se snažil zajistit v síních, nikoli pomocí zbraní. Byl nucen vzdát se nároků na Normandii, Anjou a Poitou ve prospěch Francie a Anglie si zachovalo pouze Gaskoňsko. Papež nabídl Jindřichovi III. Sicilské království a Jindřich toto území přijal jménem svého syna Edmunda. Jindřich III. se zavázal zaplatit za papeže jeho dluhy, čímž pobouřil barony a ti ho zbavili vlády. Zahájili rozsáhlý plán reform – oxfordská ustanovení a westminsterská ustanovení. Tento krok baronů vedl k občanské válce.¹⁸

Syn Jindřicha III. Eduard I. působil jako poslední král z rodu Plantagenetů se svým dvorem v Bordeaux. Francouzi vydali dle pařížské smlouvy území Agenais, které posílilo rychle se rozvíjející vazby mezi Bordeaux a Londýnem. Eduardu I. se povedlo dobýt území Walesu a jako první vládce svolal anglický parlament.¹⁹

Král Eduard III. byl jedním z neúspěšnějších anglických panovníků ve středověku. Obnovil královskou moc po neúspěšných vládnutích svých předků a za jeho vlády se Anglie stala mocností s velkou vojenskou silou. Proti Francii vyhrál důležité námořní bitvy.²⁰

Vláda Jindřicha IV. přivedla do země nepokoje, což vyústilo v občanskou válku. Jindřich V. porazil Francii v bitvě u Agincourtu (tuto skutečnost zachytil William Shakespeare ve hře Jindřich V.) a poté uplatňoval nárok na francouzský trůn. Tento fakt byl podpořen také skutečností, že se oženil s dcerou francouzského krále a jejich prvorozený syn se měl stát dědicem francouzského trůnu. Jindřich IV. byl králem anglickým i francouzským. Toto dvojí vládnutí se ukázalo jako nevýhodné pro Anglii – Anglie ztratila vlastnictví Normandie a Gaskoňska.²¹

¹⁷ <http://www.royal.gov.uk/HistoryoftheMonarchy/KingsandQueensofEngland/ThePlantagenets/ThePlantagenets.aspx>, citováno 1. 2. 2013

¹⁸ MORGAN, K. O., Dějiny Británie, str. 124, 125

¹⁹ MORGAN, K. O., Dějiny Británie, str. 125, 126

²⁰ PARKER, M. J., Britain's Kings & Queens, str. 14

²¹ <http://www.royal.gov.uk/HistoryoftheMonarchy/KingsandQueensofEngland/TheLancastrians/HenryVIdeposed.aspx>, citováno 1. 2. 2013

3.4 Dynastie Tudorovců

Pět panovníků dynastie Tudorovců patří mezi nejznámější postavy v britské historii. Za vlády Jindřicha VII. se spojila Británie, Wales a Skotsko v jednu zemi. Aby se vyhnul válce, nechal sepsat smlouvy. Uzavřené smlouvy obvykle obsahovaly slib sňatku mezi tudorskými a skotskými či francouzskými potomky. Král Jindřich VII. ukončil Válku růží, která probíhala mezi dvěma rodinami – Lancasterovi s červenou růží a Yorkové s bílou růží. Jindřich VII. pocházel z rodu Lancasterů. Červenou a bílou růží spojil do nového znaku rodu Tudorů.²²

Tudorovská doba se kromě silných panovníků vyznačovala rozvojem svých kolonií – Británie se stalo jednou z předních koloniálních mocností. Byla to doba velkých změn na kulturní a architektonické scéně. V tomto období vznikla anglická Bible a anglikánská církev.²³

Zájem Jindřicha VIII. o zahraniční politiku se zaměřoval především na západní Evropu. Jednalo se o nově vytvořené aliance se Španělskem, Francií a Svatou říší římskou. Se všemi těmito zeměmi byl Jindřich VIII. příbuzensky spjat – Jindřichova manželka byla dcerou španělského krále, jeho sestra byla provdána za francouzského krále, svatý římský císař byl jeho synovec. Jindřich VIII. investoval převážně do námořních sil, za jeho vlády byl počet lodí z pěti navýšen na padesát tři.²⁴

Rozpor mezi anglickou církví a Jindřichem VII. nastal v okamžiku, kdy se Jindřich chtěl nechat rozvést. Rozvod církev nepovolovala, a tak Jindřich nabyl vědomí, že jako král je nadřazen anglické církvi. Donutil všechny církevní představitele potvrdit, že tomu tak je (pod hrozbou poprav). Veškerá anglická jurisdikce, jak světská, tak duchovní, tedy začala přicházet od krále. Král také zrušil papežovo právo rozhodovat v anglických církevních sporech, zkonfiskoval církevní majetek, nechal rozpustit kláštery, a tak mohl financovat své sny o dobytí Francie. Jindřichovi se podařilo získat menší francouzská území a brzy se objevila možnost zmocnit se Paříže, ale to již byla Anglie bez financí. Jindřich VIII. byl proto nucen uzavřít s Francií mír.²⁵

²² HEBDITCH, F., Tudors, str. 6

²³ <http://www.royal.gov.uk/HistoryoftheMonarchy/KingsandQueensofEngland/TheTudors/HenryVII.aspx>, citováno 1. 2. 2013

²⁴ HEBDITCH, F., Tudors, str. 8

²⁵ MORGAN, K. O., Dějiny Británie, str. 222 - 230

Církev se změnila za vlády Eduarda VI. na protestantskou a Eduard VI. přijal reformy církve. Eduardova nevlastní sestra Marie (přezdívána Krvavá Marie) se v době svého vládnutí protestantismus snažila potlačit a jejím cílem bylo opětovné spojení Anglie s Římem. Královna Marie se vdala za španělského krále Filipa a ten ji přesvědčil, aby se Anglie připojila k válce proti Francii. Tento fakt vyvolal velký odpor, existovalo totiž spojení mezi Francií a Skotskem. Anglie tím ztratila území Calais – jediné území, které vlastnila na pevnině.²⁶

Po smrti královny Marie nastoupila na trůn její nevlastní sestra Alžběta I., která byla za vlády své sestry vězněna z důvodu podezření podpory protestantské revoluce. Její 45 letá vláda je považována za jednu z nejslavnějších v historii. Královna stanovila doktrínu, které upravovaly vztahy mezi římskými katolíky a protestanty, díky jejichž konfliktům hrozila válka. Alžběta I. vládla bystrým úsudkem a uměla si správně zvolit své poradce.²⁷

Zahraniční politika za doby vlády Alžběty I. byla značně defenzivní. Výjimkou byla okupace města La Havre, která ovšem skončila neúspěšně – Anglie měla v plánu vyměnit La Havre za Calais. Prostřednictvím svých námořních flotil provedla Alžběta I. agresivní politiku zejména ve válce proti Španělsku. V době jejího panování vznikly první kolonie v Severní Americe – například kolonie Virginia byla po Alžbětě I. pojmenována.²⁸

Vůbec první zahraniční politikou Alžběty I. byla snaha o odsun Francouzů ze Skotska kvůli obavě z napadení Anglie. Skoti byli odsunuti dle Smlouvy z Edinburghu. Vztahy mezi Anglií a Francií se vylepšily po anglicko-španělské válce. Alžběta I. poslala vojsko na pomoc Francii, obávala se útoků na francouzské přístavy, které držela v moci právě Anglie. Španělsko hrozilo Anglii invazí, a tak se se Alžbětina armáda připojila k Nizozemí proti Španělsku (tím byl dán podnět pro Španěly k vyhlášení války).²⁹

V době španělské války neměla Anglie spojence. Král Jindřich III., který ve Francii vládl v době, kdy jim Anglie pomohla proti Španělům, již zemřel, a nově zvolený král se vydal na pomoc Španělsku. Španělsko nemělo tak mocné vojsko jako Anglie a válku prohrálo, Alžběta I. využila opět především svého námořnictva. Zahraniční politika Alžběty I. se od té doby změnila – už nikdy neposlala celou svou flotilu najednou.³⁰

²⁶ MORGAN, K. O., Dějiny Británie, str. 233 - 238

²⁷ HAIGH, CH., Elizabeth I., str. 10 – 21

²⁸ HAIGH, CH., Elizabeth I., str. 135 - 149

²⁹ LOADES, D. Elizabeth I., str. 185 – 187, 233

³⁰ MORGAN, K. O., Dějiny Británie, str. 245 - 247

3.5 Stuartovci

Období vlády Stuartovců charakterizuje především radikální vláda. Bylo to období občanských válek a poprvé se Velká Británie stala na krátkou dobu republikou. Tuto etapu vystihuje společné vládnutí parlamentu a vladaře. Král Jakub I. diskutoval s parlamentem i zahraniční politiku, ne vždy se jim však podařilo nalézt shodu. Týkalo se to především širších aspektů otázek zahraniční politiky.³¹

Republikou se Velká Británie stala mezi lety 1649 a 1660. Monarchie byla spolu se sněmovnou lordů a anglikánskou církví zrušena. Velké Británii vládl lord Cromwell spolu s radou státu. Po Cromwellově smrti byla opět zřízena monarchie a na trůn usedl syn krále Jakuba I., Karel II. V této době začal rozvoj britského impéria, rozvíjely se obchodní vztahy s Jižní Amerikou, západní Afrikou, Indií a Indonésií a vznikaly první kolonie v Západní Indii a v Severní Americe.³²

3.6 Hannoverská dynastie

Za období vlády Hannoverské dynastie získala Velká Británie většinu své zámořské říše, a to navzdory ztrátě amerických kolonií. Na konci Hannoverské vlády pokrývala Velká Británie třetinu světa – období koloniální nadvlády trvalo od roku 1815 do roku 1914. Velká Británie ovládala svou říši především díky nadvládě na moři, britská námořní síla byla v průběhu 19. století neporazitelná. Jednou z nejcennějších kolonií Velké Británie se stal Egypt, díky němuž mohla Velká Británie kontrolovat Suezský průplav, který byl využíván při cestách do Indie.³³

Významným rozvojem prošla země především v období vlády královny Viktorie. Její vláda byla charakterizována ideou moderního konstitučního panovníka. V zahraniční politice uplatňovala politiku míru a usmíření. Přikázala svým ministrům nezasahovat do prusko-rakousko-dánské války a její diplomatický dopis v roce 1875 odvrátil hrozbu druhé francouzsko-německé války.³⁴ Královna Viktorie podporovala koloniální expanzi a upevňování říše.

³¹ <http://www.royal.gov.uk/HistoryoftheMonarchy/KingsandQueensoftheUnitedKingdom/TheStuarts/JamesI.aspx>, citováno 18. 7. 2013

³² MORGAN, K. O., Dějiny Británie, str. 293 - 309

³³ EDITORS OF KINGFISHER, Encyklopedie historie světa, str. 368 - 369

³⁴ <http://www.royal.gov.uk/HistoryoftheMonarchy/KingsandQueensoftheUnitedKingdom/TheHanoverians/TheHanoverians.aspx>, citováno 26. 8. 2013

Obrázek 1 – Britské impérium za doby vlády královny Viktorie

Zdroj: http://www.learning-connections.co.uk/curric/cur_pri/victorians/hands_on/answers/hands_1.html, čerpáno 26. 8. 2013

3.7 Milníky v historii VB z pohledu diplomatického vývoje

Amiinská mírová smlouva znamenající přestávku v napoleonských válkách, byla uzavřena mezi Velkou Británií a Francií 27. 3. 1802. Velké Británii po ztrátě území v Karibském moři, Středozeří a jižní Africe zůstalo pouze území Trinidadu a Ceylonu. Mír uzavřený Amienskou mírovou smlouvou trval pouze do 18. 5. 1803, kdy Velká Británie opět vyhlásila Francii válku.³⁵

Z důvodu kontroly všech kanálů a železnic napříč Severní a Jižní Amerikou byla 19. 4. 1850 podepsána Claytonova-Bulwerova smlouva, která stanovila, že Velká Británie spolu s USA budou kontrolovat výše uvedené železnice. Tato smlouva však byla ostře kritizována jako ústupek britským zájmům a byla poté nahrazena Hay-Pauncefotovou smlouvou. Velká Británie se dohodou zřekla nároků na kontrolu kanálu spojující Tichý a Atlantický oceán.³⁶

V roce 1854 uzavřela po vzoru USA i Velká Británie Ansejskou dohodu s Japonskem, která Japonsku umožnila začlenit se do světového obchodu. Japonsko na oplátku nabídlo otevření svých velkých přístavů cizím lodím.³⁷ Všechny země, které s Japonskem Ansejskou dohodu uzavřely (USA, Velká Británie, Rusko, Nizozemsko

³⁵ PEČENKA, M., Encyklopedie moderní historie, str. 22

³⁶ PEČENKA, M., Encyklopedie moderní historie, str. 79, 173

³⁷ PEČENKA, M., Encyklopedie moderní historie, str. 26

a Francie), prosadily novou sérii úmluv znamenající rozšíření jejich práv v Japonsku, byla zrušena japonská celní autonomie, přiznáno právo exterritoriality pro cizince a Japonsko nabídlo volný přístup do dalších přístavů – Tokia a Osaky.³⁸

Velký krok ve vývoji diplomatických vztahů mezi Velkou Británií a Německem byl zaznamenán 1. 7. 1890, kdy byly mezi těmito státy uzavřeny koloniální dohody. Německo vyjádřilo snahu o užší spolupráci s Velkou Británií a vzdalo se rozsáhlého území ve východní Africe ve prospěch Velké Británie. Tato koloniální dohoda nebyla první koloniální dohodou Velké Británie. Již v roce 1884 byla sjednána dohoda s Portugalskem, kdy Velká Británie uznala portugalské právo na ústí řeky Kongo.³⁹

Velká Británie uzavřela spojenectví s Francií a Ruskem, tzv. Trojdohodu, jež vedla k jejich alianci za 1. světové války. Základním pilířem se stala rusko-francouzská aliance, která byla zaměřena proti Trojspolku (zejména proti Německu). Velká Británie uzavřela v roce 1904 s Francií Srdečnou dohodu (Entente Cordiale), jež se stala základem pro dlouhodobé spojenectví. Srdečná dohoda řešila spory mezi oběma státy týkající se především koloniálního obchodu. Srdečná dohoda nebyla primárně určena na obranu proti Německu, avšak německá politika vedla k užší britsko-francouzské spolupráci.⁴⁰ Nejvýznamnější částí dohody se stala dohoda, že Francie akceptuje anglický protektorát v Egyptě a na druhou stranu Velká Británie uzná volné obchodování Francie v Maroku.⁴¹ K anglo-ruskému koloniálnímu vyrovnání došlo v rámci Trojdohody v roce 1907. Velká Británie se vzdala Tibetu a Rusko Afghánistánu. Persie byla rozdělena mezi oba státy.⁴²

Po skončení 1. světové války uzavřela Velká Británie s Francií Sykes-Picotovu dohodu týkající se rozdělení Osmanské říše. Plán byl pojmenován po obou vyjednavácích. Velká Británie měla získat území střední a jižní Mezopotámie a dnešní Irák a Jordánsko, zatímco Palestinu si měly ponechat obě země a ovládat ji společně. Rusku bylo poskytnuto území severovýchodní Anatolie a Itálii jihozápadní část Malé Asie jako náhrada za uznání dohody.⁴³ Dělení Osmanské říše probíhalo na základě Sèvreské smlouvy, jejímž podporovatelem byla Velká Británie.⁴⁴

³⁸ DURMAN, K., Slovník moderních světových dějin, str. 27

³⁹ PEČENKA, M., Encyklopedie moderní historie, str. 68

⁴⁰ PEČENKA, M., Encyklopedie moderní historie, str. 117, 484

⁴¹ DURMAN, K., Slovník moderních světových dějin, str. 498

⁴² FILIPPI - CODACCIONI, A. - M., Dějiny 20. století, str. 352

⁴³ PEČENKA, M., Encyklopedie moderní historie, str. 504

⁴⁴ FILIPPI - CODACCIONI, A. - M., Dějiny 20. století, str. 202

Velká Británie se v letech 1921 – 1922 zúčastnila Washingtonské konference. Hlavním tématem této konference byl poválečný osud Číny a vzrůstající vliv velmocí ve východní Asii. Velká Británie se zde zavázala spolu s USA, Japonskem a Francií zachovat status quo v Tichomoří.⁴⁵ Hlavním výsledkem konference se stalo mocenské prosazení USA – pro Velkou Británii z toho plynulo právo dohlížet nad změnami v Tichomoří spolu s USA. Současně byla stanovena velikost námořních flotil jednotlivých zemí. Velká Británie měla právo ponechat si 5 námořních flotil.⁴⁶

Britská okupace Egypta byla ukončena 26. 8. 1936 britsko-egyptskou smlouvou. Tento dokument měl zajistit přátelství po nepokojích vzniklých příchodem britských vojsk. Formálně byla ukončena vojenská okupace Egypta, ale Velká Británie si mohla ponechat na egyptském území vojenské základny v omezeném počtu vojáků.⁴⁷

Ve snaze oslabit spolupráci Hitlera s Mussolinim v evropské politice uzavřela Velká Británie s Itálií Gentlemanské dohody mezi lety 1937 – 1938. V První gentlemanské dohodě se obě země zavázaly respektovat nezávislost zemí v oblasti Severního moře, zvláště Španělska – Mussolini ze Španělska stáhl svá vojska.⁴⁸ Druhou gentlemanskou dohodou Velká Británie slíbila prosazování italské suverenity v Etiopii a jako náhradu se Mussoliniho vláda zavázala omezit námořní zbrojení.⁴⁹

Mezi Velkou Británií a Francií byla 4. 3. 1947 ministry zahraničí podepsána Dunkirská smlouva. Tato dohoda vznikla ve městě Dunkerque, jež bylo symbolem anglo-francouzské spolupráce již za doby války. Dunkirská smlouva zavazovala obě strany ke vzájemné spolupráci týkající se hospodářských otázek, konzultace s USA a SSSR a postoj v případě německé agresivní politiky.⁵⁰

O konci okupačního režimu v SRN byly sjednány 26. 5. 1952 Bonnské dohody mezi SRN na jedné straně a Velkou Británií, USA a Francií na druhé straně. Bonnské smlouvy se staly základem Pařížských smluv. Tato listina obnovila suverenitu německého státu před vstupem SRN do připravovaného Evropského obranného společenství.⁵¹ Poskytnutá suverenita SRN však nebyla kompletní – západní mocnosti si nadále ponechaly

⁴⁵ PEČENKA, M., Encyklopedie moderní historie, str. 566

⁴⁶ FILIPPI - CODACCIONI, A. - M., Dějiny 20. století, str. 398, 399

⁴⁷ PEČENKA, M., Encyklopedie moderní historie, str. 67

⁴⁸ PEČENKA, M., Encyklopedie moderní historie, str. 165

⁴⁹ DURMAN, K., Slovník moderních světových dějin, str. 163

⁵⁰ PEČENKA, M., Encyklopedie moderní historie, str. 129

⁵¹ PEČENKA, M., Encyklopedie moderní historie, str. 59

svá vojska na území SRN, měly právo vyhlásit výjimečný stav a převzít veškerou moc v případě hrozby války či vnitřního neklidu.⁵²

Velká Británie stavěla svou bezpečnost na nezávislé jaderné síle, ale bez přispění USA toho však nebyla schopna. Nassauské dohody z roku 1960 měly koordinovat obrannou politiku v oblasti jaderných zbraní. Vztahy Velké Británie a USA ochably po žádosti Velké Británie o jaderné zbraně, které prezident USA Eisenhower odmítl prodat. Až v roce 1962 umožnil prezident USA Kennedy prodej jaderných raket. Požadoval jejich začlenění do rámce mnohostranné jaderné síly, což byl americký návrh na vytvoření mnohostranných evropských sil. V tomto období také vztahy Velké Británie s USA upevnilo veto britské žádanky do Evropského hospodářského společenství od francouzského prezidenta de Gaulla.⁵³ Prezident de Gaulle vyjádřil snahu o revizi paktu, byl si totiž vědom sílicího partnerského vztahu Velké Británie a USA.⁵⁴

Velká Británie se jako jaderná velmoc připojila ke smlouvám, které se týkaly odzbrojení. Spolu s dalšími dvěma jadernými velmocemi USA a SSSR podepsala 1. 7. 1968 Smlouvu o nešíření jaderných zbraní, ve které se zavázala, že nebude pomáhat dalším zemím v získávání jaderných zbraní. Dále se stala signatářem Smlouvy o zákazu biologických zbraní vcházející v platnost 26. 3. 1975. Přislíbila, že nebude vyvíjet, vyrábět, skladovat či jinak získávat biologické zbraně. Velká Británie se v roce 1963 připojila ke Smlouvě o zákazu zkoušek jaderných zbraní, jež zakazovala provádění jaderných zkoušek v atmosféře a na zemském povrchu.⁵⁵ Platnost Smlouvy o zákazu zkoušek jaderných zbraní není časově omezena, je v ní uvedeno, že každý účastník si vyhrazuje právo od smlouvy odstoupit v případě ohrožení vyšších zájmů státu.⁵⁶

⁵² DURMAN, K., Slovník moderních světových dějin, str. 67

⁵³ PEČENKA, M., Encyklopedie moderní historie, str. 312, 329

⁵⁴ FILIPPI - CODACCIONI, A. - M., Dějiny 20. století, str. 227

⁵⁵ PEČENKA, M., Encyklopedie moderní historie, str. 465

⁵⁶ NOVOTNÝ, A., Slovník mezinárodních vztahů, str. 239

4 Zahraniční vztahy

Britská zahraniční politika prošla po posledních volbách podstatnou změnou. Změnili se hlavní aktéři zahraniční politiky. V době premiéra Tonyho Blaira zastával dominantní pozici v zahraniční politice právě premiér, jeho poradci a několik státních úředníků. Za nynější vlády premiéra Davida Camerona je hlavním účastníkem utváření zahraniční politiky ministr zahraničních věcí (v roce 2012 se ministrem zahraničních věcí stal Alistair Burt). Po posledních volbách v roce 2010 vznikly dva nové výbory významné pro britskou zahraniční politiku, jedná se o Výbor pro evropské záležitosti (European Affairs Committee) a Bezpečnostní radu státu (National Security Council).⁵⁷

Hlavním cílem Bezpečnostní rady státu je zajistit národní bezpečnost pomocí ozbrojených sil, policie a zpravodajských agentur. Rada se schází jednou týdně pod vedením premiéra Davida Camerona. Bezpečnostní rada státu se skládá ze tří podvýborů. První podvýbor se zabývá prozkoumáváním hrozeb a nepředvídaných situací pomocí zpravodajských agentur, druhý podvýbor se stará o jadernou bezpečnost a třetí podvýbor odpovídá za vztahy Velké Británie s mezinárodními silami.⁵⁸

Současná zahraniční politika navazuje v rámci národnímu zájmu vztahy zejména s „nastupujícími mocnostmi“. Do těchto zemí je možno zařadit Indii, Čínu, Brazílii či Rusko. Zejména o spolupráci s Ruskem projevila Velká Británie velký zájem.⁵⁹

Velká Británie je ze všech zemí EU nejvíce spjata s Austrálií a Novým Zélandem. Tato skutečnost je dána historickými vztahy, tradicemi a sdílenými hodnotami. Avšak po vstupu do Evropských společenství se tyto vztahy změnily – Velká Británie se přeorientovala na země západní Evropy a Austrálie a Nový Zéland na země v asijsko-tichomořském regionu.⁶⁰

Velká Británie přijala návrhy na škrty v rozpočtu. Obranný rozpočet Velké Británie se snížil o 20 – 30 %. Tento krok se nesetkal se velkým nadšením – byl vyčítán především nedostatek strategického uvažování při zpracování škrťů.⁶¹

⁵⁷ DYTRICH, O., Britská zahraniční politika: aktéři, témata a průniky s českou zahraniční politikou

⁵⁸ <http://www.cabinetoffice.gov.uk/content/national-security-council>, citováno 6. 2. 2013

⁵⁹ DYTRICH, O., Britská zahraniční politika: aktéři, témata a průniky s českou zahraniční politikou

⁶⁰ CIHELKOVÁ, E., Vnější ekonomické vztahy Evropské unie, s. 263

⁶¹ DYTRICH, O., Britská zahraniční politika: aktéři, témata a průniky s českou zahraniční politikou

Afgánistán nadále zůstává bezpečností prioritou zahraniční politiky Velké Británie. Existuje však dohoda o postupném stahování britských jednotek do konce roku 2014. Velká Británie udržuje také politické a bezpečnostní vztahy s Pákistánem.⁶²

Zahraniční politika neprobíhá v politickém vakuu, ale je formována jistými faktory. V případě Velké Británie jsou to vnitrostátní faktory (jako je veřejné mínění), globalizační tlaky, integrační tendence (zejména EU) a nadnárodní síly (nevládní organizace). Zahraniční politika platí bez ohledu na to, která politická strana právě vede úřad.⁶³

Ministerstvo zahraničí stanovuje na každé dva roky priority, kterých chce v tomto období dosáhnout. Nynější cíle ministerstva zahraničí jsou stanoveny na rok 2012 a 2013. Jejich prioritami je ochránit Velkou Británii a britské zájmy v zámoří před terorismem, přispívat k úspěchu Velké Británie v Afgánistánu, hrát ústřední roli v mezinárodním úsilí zabránit šíření zbraní hromadného ničení v Iránu a ostatních zemích. Dále koordinovat vládu Velké Británie k předcházení konfliktům a podporovat řešení konfliktů v nestabilních státech. Jejich priority jsou také ekonomického rázu, snaží se podporovat britskou ekonomiku a investice do podnikání ve Velké Británii, zlepšit globální ekonomické prostředí a prosazovat zájmy Velké Británie prostřednictvím obchodních dohod a efektivní skupiny G20 a přinášet lepší konzulární služby.⁶⁴

4.1 Historický vývoj zahraniční politiky

Britská zahraniční politika se od roku 1600 zaměřuje na dosažení rovnováhy sil. Hlavním nepřítelem byla od Stoleté války (1337) do porážky Napoleona u Waterloo (1815) Francie, jež byla větší zemí než Velká Británie a vlastnila větší vojsko. Ve většině válek byla Velká Británie úspěšná s výjimkou americké války za nezávislost. Oblíbenou diplomatickou strategií bylo dotování armád koloniálních spojenců, například Pruska.⁶⁵

Na konci 19. století uskutečňovala Velká Británie politiku skvělé izolace (splendid isolation). Znamenalo to, že Velká Británie stála mimo dva kontinentální bloky – Trojspolek a rusko-francouzskou alianci. Politiku skvělé izolace ukončila Velká Británie podpisem britsko-japonské aliance. Tento pakt znamenal, že v případě válečného konfliktu

⁶² DYTRICH, O., Britská zahraniční politika: aktéři, témata a průvníky s českou zahraniční politikou

⁶³ WILLIAMS, P., Who's making UK foreign policy?

⁶⁴ <https://www.gov.uk/government/organisations/foreign-commonwealth-office>, citováno 12. 9. 2013

⁶⁵ JAMES, L., The Rise and fall of the British Empire, str. 20

jedné ze stran se druhá strana stává neutrální, a když by se do konfliktu zapojila i další mocnost, druhé smluvní straně by vznikl nárok na vojenskou podporu svého partnera.⁶⁶

Funkci důležité postavy zahraniční politiky vykonával především premiér Velké Británie Winston Churchill, který byl ve funkci premiéra v letech 1940 – 1945 a 1951 – 1955.

Mezi nejdůležitější diplomatická setkání mezi Velkou Británií a USA (na které se podílel premiér Churchill spolu s prezidentem Franklinem Delanem Rooseveltem) patří Washingtonské konference, Casablanská konference, Quebecké konference a Teheránská konference.

První Washingtonská konference se konala mezi prosincem 1941 a lednem 1942. Velká Británie a USA se dohodly o koordinovaném postupu ve válce a jako priorita byly stanoveny válečné operace proti Německu. Následovalo obsazení severní Afriky a zlikvidování nepřátelských jednotek ve Středomoří. Druhá Washingtonská konference proběhla v červnu 1942. Bylo vytvořeno speciální oddělení týkající se jaderného výzkumu a Spojenci spolupracovali na Tube Alloys (krycí název pro výrobu jaderné zbraně).⁶⁷

Casablanská konference se zabývala otázkami globální strategie. Churchill a Roosevelt se shodli, že prioritou je pro ně Evropa a po ovládnutí severní Afriky je jejich dalším cílem vyloďení na Sicílii. Dohodli se na zintenzivnění letecké ofenzivy proti Německu a na nezbytnosti kapitulace protivníků.⁶⁸

Třetí Washingtonská konference byla poznamenána prohrou vojsk Osy v Africe. Byla podepsána dohoda o vyloďení vojsk na Sicílii a Spojenci projevíli snahu vyřadit Itálii z války pomocí mírových jednání. Chtěli dosáhnout dohody s Tureckem, aby se zapojilo do války na straně Spojenců a tím aby způsobili oslabení Německa.⁶⁹

Quebecké konference byly posledním dvoustranným setkáním Churchilla a Roosevelta. Skládaly se ze dvou porad, které se konaly v letech 1943 a 1944. Objevily se spory o cíl jejich úsilí – Churchill prosazoval, aby se zaměřili na Itálii, ale Roosevelt prosadil přípravu na invazi do Normandie. Oba státníci dále jednali o bojích proti Japonsku, okupaci Německa a o prolomení německé obrany na řece Rýn. Bylo dohodnuto,

⁶⁶ PEČENKA, M., Encyklopedie moderní historie, str. 68, 462

⁶⁷ PLECHANOVÁ, B., Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941 - 1945, str. 16

⁶⁸ PEČENKA, M., Encyklopedie moderní historie, str. 77

⁶⁹ PLECHANOVÁ, B., Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941 - 1945, str. 16

že dvě vojenské brigády se přesunou z Egypta do Řecka, Řecko se po odchodu Němců nacházelo na pokraji občanské války.⁷⁰

K Churchillovi a Rooseveltovi se v listopadu a v prosinci 1943 připojil Josif Vissarionovič Stalin a projednávali další průběh války v Tichomoří, jak se dohodli v Quebecu. Diskutovali o otevření druhé fronty a rozhodli o vylovení spojeneckých vojsk nejpozději 1. května 1944. Churchill se zaměřil na likvidaci protivníků ve Středomoří a Roosevelt na vylovení ve Francii. Již na tomto setkání začali státníci řešit poválečné uspořádání a předložili návrhy na rozdělení Německa.⁷¹

4.2 Sporná území

Velká Británie zažila v minulosti značné spory o území, mezi něž patří spory o vlastnictví Falkland, Gibraltar, Kypru a Antarktidy.

Již několik století vede Velká Británie spory s Argentinou o území Falklandských ostrovů, v roce 1982 tento konflikt vyústil ve válku o Falklandy. Po objevení Falkland připadly ostrovy Španělům, o pár let později se staly místem britské okupace. Velká Británie tvrdí, že ostrovy drží již od roku 1833, zatímco Argentina dorazila do země až v roce 1982. Válka o Falklandy skončila kapitulací Argentiny a ta se musela vzdát kontroly nad územím. V roce 2013 se konalo referendum, které ukázalo, že 99 % obyvatelstva ostrovů je pro variantu ponechání Falkland Velké Británii.⁷²

Kypr patřil v dřívějších dobách Řekům a v 19. století ostrov získala Velká Británie. Obyvatelstvo Kypru odmítalo přijmout britskou držbu, zejména po druhé světové válce jejich povstání zesílilo. Strategický krok učinilo NATO, které vypracovalo návrh pro dosažení dohody mezi státy, kterých se kyperská otázka týkala: Velkou Británií, Řeckem a Tureckem. Tento návrh spočíval v tom, že Velká Británie poskytne Kypru nezávislost a Turecko se vzdá svého požadavku na rozdělení ostrova na část řeckou a na část tureckou. Výhodiskem tohoto kompromisu se staly curyšské a londýnské dohody, jež vedly k vyhlášení nezávislosti Kypru. Velká Británie si ponechala právo využívat kyperské území jako vojenskou základnu a možnost využívat letiště a vzdušný prostor nad celým

⁷⁰ PEČENKA, M., Encyklopedie moderní historie, str. 406 - 407

⁷¹ DURMAN, K., Slovník mezinárodních světových dějin, str. 536

⁷² <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/fk.html>, citováno 1. 9. 2013

ostrovem.⁷³ Napětí mezi jednotlivými státy zklidnila především OSN, která vyslala na Kypr své mírové sbory a dodnes na území Kypru drží své vojsko – modré barety.⁷⁴

Území Gibraltaru jako strategické území bylo Španělsko nuceno postoupit Velké Británii Utrechtskou smlouvou v roce 1713, v roce 1830 bylo prohlášeno za britskou kolonii. Po udělení nezávislosti Gibraltaru v roce 1969 byly uzavřeny hranice se Španělskem a rozvázána veškerá komunikace. Mezi lety 1997 a 2002 uskutečnila Velká Británie řadu rozmluv o zřízení dočasné společné suverenity nad Gibraltarem se Španělskem. Jako reakce na tyto rozmluvy bylo v roce 2002 uspořádáno referendum, ve kterém se ukázalo, že většina obyvatel hlasovala proti jakémukoliv sdílení suverenity se Španělskem. Od roku 2004 začalo trio Velká Británie, Španělsko a Gibraltar vést jednání s cílem spolupracovat při řešení problémů v oblastech, které mají vliv na místní obyvatelstvo, jako jsou daně, politika, právní a celní služby. Nová nekoloniální ústava vešla v platnost v roce 2007 a v roce 2008 uznal Evropský soud Gibraltaru právo regulovat vlastní daňový režim. Velká Británie si ponechává odpovědnost za obranu, zahraniční vztahy a vnitřní bezpečnost.⁷⁵

Velká Británie vznesla nárok na území Antarktidy v roce 1908 a byla následována dalšími šesti zeměmi (Chile, Argentinou, Novým Zélandem, Francií, Norskem a Austrálií). Spory o území ukončila v roce 1959 Antarktická smlouva, která nepopírala ani neuznávala stávající i budoucí územní nároky.⁷⁶ Hlavním účelem Antarktické smlouvy bylo zajistit, aby Antarktida byla využívána pro civilní účely, a aby se nestala dějištěm mezinárodních konfliktů.⁷⁷

Velká Británie zažádala v roce 2007 o uznání svých nároků na území Antarktidy. Jejich požadované území se však překrývalo s územím, které požadovala Chile a Argentina, čímž vznikl spor. Všechny země tuší budoucí naleziště nerostných bohatství, které kromě současných nalezišť minerálů a rozsáhlého rybolovu země nabízí.⁷⁸

⁷³ NOVOTNÝ, A., Slovník mezinárodních vztahů, str. 101

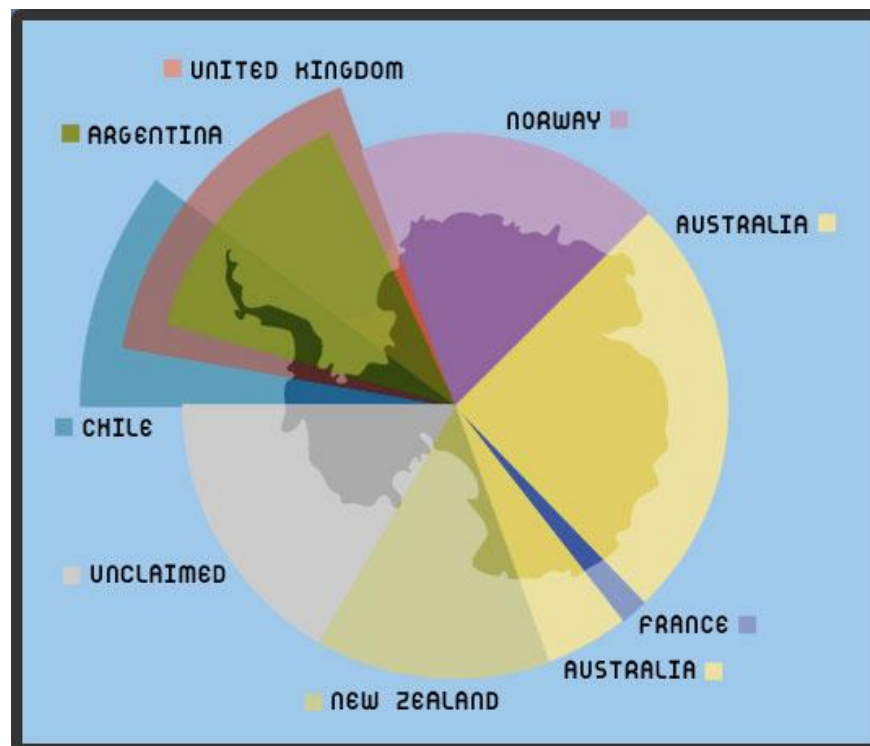
⁷⁴ PEČENKA, M., Encyklopedie moderní historie, str. 268

⁷⁵ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gi.html>, citováno 1. 9. 2013

⁷⁶ http://zpravy.idnes.cz/krehkou-antarktidu-ohrozuj-i-sarvatky-mocnosti-o-ryby-i-nerostne-bohatstvi-17o-zahranicni.aspx?c=A100521_161018_zahranicni_stf, citováno 8. 9. 2013

⁷⁷ <http://www.un.org/cyberschoolbus/treaties/ant.asp>, citováno 8. 9. 2013

⁷⁸ http://zpravy.idnes.cz/krehkou-antarktidu-ohrozuj-i-sarvatky-mocnosti-o-ryby-i-nerostne-bohatstvi-17o-zahranicni.aspx?c=A100521_161018_zahranicni_stf, citováno 8. 9. 2013

Obrázek 2 – Územní nároky jednotlivých států na Antarktidě
 Zdroj: http://www.discoveringantarctica.org.uk/9_claims.php, čerpáno 8. 9. 2013

4.3 Velká Británie v EU

Velká Británie se stala členem EU 1. 1. 1973. Není součástí eurozóny – vyjednala si výjimku pro přijetí nazvanou „opt-out“. Tato výjimka opravňuje Velkou Británii nepřijmout euro jako jednotnou měnu jako ostatní členské státy. Velká Británie rovněž není součástí Schengenských úmluv – na Schengenu se podílí pouze policejní a justiční spoluprací.⁷⁹

Velkou Británii zastupuje v Evropském parlamentu 73 členů, 72 členů bylo zvoleno ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2009 a v důsledku vzetí Lisabonské smlouvy v platnost bylo Velké Británii přiděleno 1 další křeslo z regionu West Midlands. Velká Británie je rozdělena do 12 volebních krajů vytvořených podle regionů se třemi až deseti poslanci zastupujícími každý region.⁸⁰

Stálé zastoupení Velké Británie při Evropské unii reprezentuje Velkou Británii v jednáních, které se konají v EU, podporuje trvalé řešení konfliktů v oblastech jako je Střední východ, severní Afrika a západní Balkán, podporuje britskou zahraniční politiku

⁷⁹ <https://www.euroskop.cz/397/sekce/velka-britanie/>, citováno 1. 2. 2013

⁸⁰ http://www.europarl.org.uk/en/your_MEPs.html, citováno 27. 8. 2013

a zajištění národní bezpečnosti. Struktura zastoupení se liší od ostatních velvyslanectví díky unikátnímu pracovnímu charakteru EU, kdy se členské státy setkávají z důvodu diskuse o problémech ve 3 různých složeních. První seskupení představuje britský stálý představitel EU (aktuálně je jím Sir Jon Cunliffe), který nese celkovou odpovědnost za činnost mise a zastupuje Velkou Británii na týdenních Výborech stálých zástupců (Coreper II) v Radě EU.⁸¹

Britský zástupce stálého představitele EU (Shan Morgan) reprezentuje Velkou Británii na Výborech stálých zástupců (Coreper I) v Radě EU. Coreper I zahrnuje sociální, ekologické a ekonomické otázky. Třetí uskupení sdružuje dohromady velvyslance z každého členského státu k projednání otázek společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Zájmy Velké Británie představuje Julian Braithwaite. Zastoupení Velké Británie při EU také zajišťuje ministerské návštěvy, právní poradenství a otázky týkající se vnitřní politiky.⁸²

Post Vysoké představitelky EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku zastává Catherine Ashton z Velké Británie, která je zároveň místopředsedkyní Evropské komise. Pozice Vysoké představitelky byla vytvořena z důvodu koordinace společné zahraniční a bezpečnostní politiky a soudržnosti zahraniční politiky EU. Vysoké představitelce pomáhá při její práci Evropská služba pro vnější činnost a kromě zmíněných je její úlohou tradiční diplomacie, humanitární pomoc, zastupování EU na mezinárodních fórech a dosahování konsenzu mezi všemi 28 členskými státy EU.⁸³

4.3.1 Začleňování do Evropy

Proces evropské integrace začal v roce 1951 podepsáním dohody o vytvoření Evropského společenství uhlí a oceli (ESVO). Velké Británie byla jedním ze signatářských států.

Státy ESVO začaly v 60. letech jevit větší zájem o spolupráci s Evropským společenstvím. Země seskupující se v ESVO (zejména Velká Británie) si byly vědomy sílící vyjednávací moci ES a nebyly spokojeny s rozšiřováním svých domácích trhů.⁸⁴

⁸¹ <https://www.gov.uk/government/world/organisations/uk-representation-to-the-eu>, citováno 27. 8. 2013

⁸² <https://www.gov.uk/government/world/organisations/uk-representation-to-the-eu>, citováno 27. 8. 2013

⁸³ http://www.eeas.europa.eu/ashton/index_en.htm, citováno 27. 8. 2013

⁸⁴ CIHELKOVÁ, E., Vnější ekonomické vztahy Evropské unie, s. 100

V roce 1961 požádala Velká Británie o vstup do ES. Tento krok nebyl dán nadšením pro evropskou integraci, ale důsledek rozhodnutí, že připojením k Evropskému společenství nebude Velká Británie oddálena od důležitých ekonomických událostí v Evropě. Rozhodnutí z Bruselu o tom, zda se Velká Británie připojí, trvalo do roku 1963. Velká Británie žádala o výjimky týkající se vztahu Velké Británie a zemí Commonwealthu a také Společné zemědělské politiky EHS. Francie vetovala žádost Velké Británie – francouzský prezident Charles de Gaulle nesouhlasil s podporou Velké Británie od USA, chápal tuto podporu jako snahu USA ovládnout Evropu. Nepřistoupení Velké Británie znamenalo také nepřistoupení Dánska a Norska.⁸⁵

V roce 1967 požádala Velké Británie podruhé o vstup do Evropského společenství. Byly již urovnány vztahy mezi Velkou Británií a zeměmi Commonwealthu – Velká Británie se stala formální hlavou Commonwealthu. Její vztah k Evropě se také změnil. Velká Británie přestala brát připojení k Evropě jako nutné zlo. Změnilo se také mínění veřejnosti, kdy většina veřejnosti byla evropsky naladěna. Francie ale opět tuto žádost vetovala. Kromě nesouhlasu prezidenta de Gaulla bylo toto veto způsobeno špatnou platební bilancí Velké Británie a opětovnou obavou z podpory USA.⁸⁶

O přistoupení Velké Británie k Evropskému společenství bylo rozhodnuto v roce 1969 na Haagském summitu. Tento summit znamenal důležitou událost ve vývoji utváření budoucí spolupráce mezi členskými státy. Haagskému summitu předcházela rezignace francouzského prezidenta de Gaulla, která urychlila přístupová jednání.⁸⁷ Nově zvolený francouzský prezident Georges Pompidou sdělil britskému premiérovi Edwardu Heatovi, že Francie nebude dále odmítat přistoupení Velké Británie. Tato skutečnost také usnadnila vztahy mezi Velkou Británií a Francií – prezident Pompidou mimoto doufal, že Británie se ukáže jako užitečná v boji s očekávanou nadvládou Německa.⁸⁸

V roce 1970 začala vstupní jednání Velké Británie. Byla publikována Bílá kniha, která definovala očekávané důsledky členství. Mimo jiné zde byla jmenována dlouhodobá ekonomická prosperita a rozvoj zahraniční politiky Velké Británie. V Bílé knize bylo stanoveno, že role Velké Británie ve světě značně sílí a že je nezbytné zajistit britské politické a ekonomické zájmy.⁸⁹

⁸⁵ CIHELKOVÁ, E., Vnější ekonomické vztahy Evropské unie, s. 101

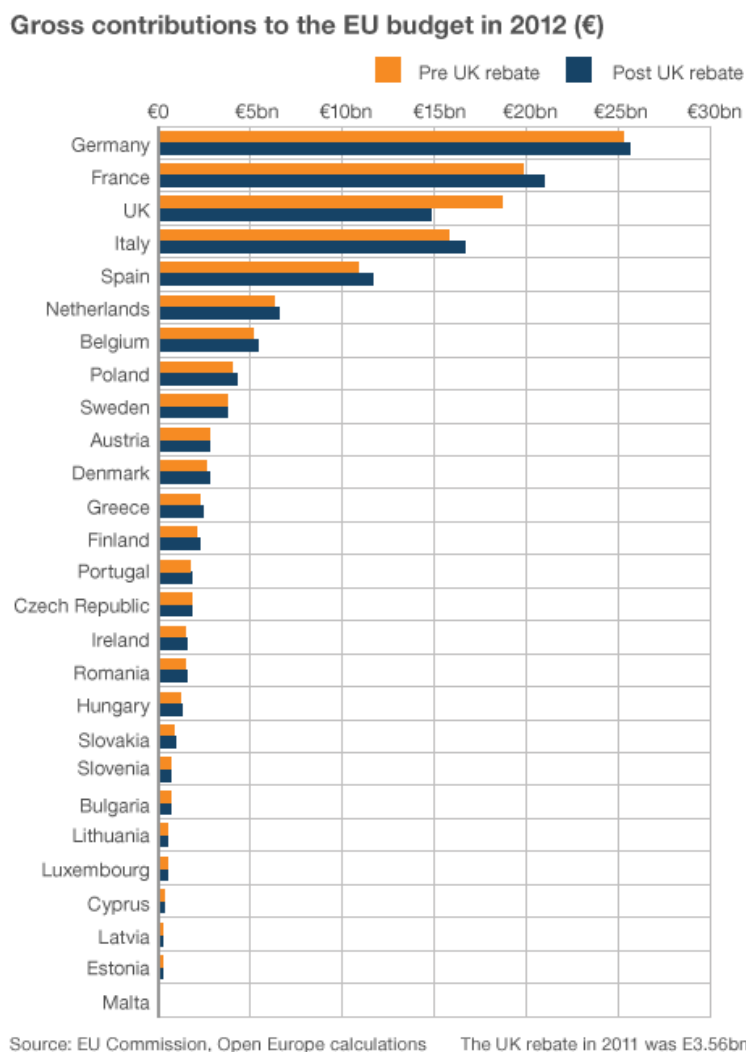
⁸⁶ DINAN, D., Ever closer union: an introduction to European integration, s. 29

⁸⁷ KACSOROWSKA, A., European Union Law, s. 253

⁸⁸ WATTS, D., Britain in the European Union Today, s. 28-29

⁸⁹ PRESTON, CH., Enlargement and Integration of the European Union: Issues and Strategies

Členským státem se Velká Británie stala v roce 1973. Nejen britská premiérka Margaret Thatcher byla zastánkyní samostatné britské politiky a žádala snížení plateb do společné pokladny, ani její nástupci nepožadovali zvýšení plateb.⁹⁰ Velká Británie se však nestala součástí Evropského společenství v pravou dobu. Ropná krize zečtyřnásobila cenu ropy, nastala světová recese a snížil se hospodářský růst. A právě z důvodu zvýšení hospodářského růstu Velká Británie žádala o vstup do ES.⁹¹

Obrázek 3 – Kolik přispívaly jednotlivé země do rozpočtu EU v roce 2012
Zdroj: <http://www.bbc.co.uk/news/uk-politics-11645975>, 12. 2. 2013

⁹⁰ ROVNÁ, L., Kdo vládne Británii, s. 247

⁹¹ WATTS, D., Britain in the European Union Today, s. 29

4.3.2 Budoucnost Velké Británie v EU

V době, kdy si většina zemí přeje více integrovanou Evropu, se Velká Británie stává euroskeptickou. V prosinci roku 2011 vláda Velké Británie rozhodla, že nepodepíše smlouvu o fiskální unii.⁹² Kromě Velké Británie a České republiky se všechny ostatní členské státy EU rozhodly připojit k fiskální smlouvě o rozpočtu. Britský premiér David Cameron uvedl, že tato smlouva ohrožuje britské zájmy a že má obavy o budoucí kroky evropských institucí při prosazování fiskální unie. Fiskální smlouvu by premiér Cameron podepsal pouze v případě, že by tím nevznikly žádné povinnosti pro Velkou Británii. Premiér Cameron má velký zájem o udržení vlastní autority Velké Británie.⁹³

V prosinci 2011, kdy bylo podepsání fiskální unie aktuální, hledal premiér Cameron spojence pro svůj odmítavý postoj. Premiér Cameron počítat i s podporou Švédska a Irska. Cameronův odmítavý krok byl kritizován opoziční stranou Strana práce, ale také nezávislými analytiky. Zhoršily se tím i vztahy mezi Velkou Británií a Francií, zejména francouzský prezident Sarkozy nesouhlasil s chováním premiéra Cameron.⁹⁴

Mnoho členů vládnoucí Konzervativní strany žádá referendum týkající se setrvání Velké Británie v EU. Lídři Konzervativní strany jsou však proti, protože referendum by mohlo rozdělit stranu a odvést pozornost od řešení hlavního problému – ekonomiky. Rostoucí euroskepticismus Konzervativní strany, která byla proevropsky zaměřena až do konce 80. let, odráží vývoj britského veřejného mínění. V roce 2011 začaly průzkumy veřejného mínění ukazovat jasnou většinu pro vystoupení z EU. Tuto skutečnost zapříčinila především krize eura. Záchrané balíčky ani nespočet summitů zatím nepomohly vyřešit problémy v eurozóně.⁹⁵

V roce 2012 odmítla Velká Británie kromě výše zmiňované fiskální smlouvy (leden 2012) také daň z finančních transakcí (leden 2012). V listopadu 2012 se přiřadila ke členským státům, které mají v plánu vetovat projednávaný rozpočet v případě, že nebude dostatečně úsporný. Summit týkající se rozpočtu se znovu konal 7. a 8. února 2013. Premiér Cameron vytyčil požadavky jako zachování britského rabatu či zmrazení rozpočtu

⁹² GRANT, Ch., How to keep Britain in the EU

⁹³ <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-16803157>, citováno 6. 2. 2013

⁹⁴ <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/253617-britsky-premier-nechce-byt-sam-v-boji-proti-unii-volal-i-necasovi.html>, citováno 6. 2. 2013

⁹⁵ GRANT, CH., How to keep Britain in the EU

a v případě, že Evropská rada na tyto požadavky nepřistoupí, dohodu nepodepíše. Nakonec však s připravovaným rozpočtem souhlasil.⁹⁶

Premiér Cameron se zavázal britským voličům, že v případě opětovného vítězství Konzervativní strany vyhlásí po roce 2015 referendum o setrvání Velké Británie v Evropské unii. Sám si ovšem odchod s EU nepřejí. David Cameron ve svém projevu 23. ledna 2013 poukázal na důležitost neprovádět toto referendum v dohledné době (2013) a to z toho důvodu, že EU prochází změnami a je proto důležité vyčkat jakým směrem se EU odebere.⁹⁷

Na setrvání Velké Británie v EU mají zájem také ostatní státy, především Německo, Nizozemsko a skandinávské země, jež se spolu s Velkou Británií shodnou na snaze o ekonomickou liberalizaci a prohloubení volného trhu. V případě, že by Velká Británie opustila EU, ztratila by především Česká republika velkého spojence.⁹⁸ Velká Británie a Česká republika se v mnoha postojích vůči EU shodují. Velká Británie je považována za jednoho z klíčových partnerů České republiky – její odchod z EU by pro Českou republiku znamenal jistou izolaci v euroskepticismu. Na druhou stranu by se však mohly normalizovat vztahy s EU.⁹⁹

Na setrvání Velké Británie v EU má zájem sama EU. Bývalý předseda Evropské rady Herman Van Rompuy ve svém projevu na výroční konferenci expertů v Londýně v únoru 2013 uvedl, že EU je klubem, u kterého by se měla stát fronta o přijetí, ne fronta na vystoupení. Navázal tímto na vzrůstající kritiku Velké Británie a vyzval Velkou Británii, aby byla vzorem pro ostatní státy a pomohla EU připravit evropskou ekonomiku na budoucnost. Van Rompuy zdůraznil, že odchod Velké Británie z EU by se netýkal pouze Londýna a Bruselu, ale všech (v té době) 27 států.¹⁰⁰

4.4 Velká Británie a USA

Vztah mezi Velkou Británií a USA sahá téměř 200 let do minulosti před tím, než USA vyhlásilo nezávislost na Velké Británii (Británie kolonizovala území 13 kolonií, která

⁹⁶ <http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/clanek/zitra-zacina-summit-eu-pujde-hlavne-o-rozpočet-010589>, citováno 10. 2. 2013

⁹⁷ http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropskaunie/_zprava/1165572, citováno 10. 2. 2013

⁹⁸ http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropskaunie/_zprava/1165572, citováno 10. 2. 2013

⁹⁹ <http://www.euractiv.cz/cr-v-evropske-unii/clanek/jak-by-odchod-britanie-z-eu-ovlivnil-vztah-cr-k-bruselu-cameron-necas-referendum-eu-010435>, citováno 10. 2. 2013

¹⁰⁰ <http://www.consilium.europa.eu/searchresults?lang=cs&search=británie>, citováno 27. 8. 2013

si poté vydobyla svou nezávislost). Když některé evropské mocnosti začaly vytvářet své osady v Severní Americe, Velká Británie brzy ovládala nejlukrativnější námořní přístavy na východním pobřeží.¹⁰¹

Velká Británie jako světová velmoc našla po druhé světové válce novou budoucnost s USA. Tento takzvaný „speciální vztah“ vidí jinak USA, Velká Británie i historikové. Britští historikové a američtí politici jej považují za imaginární a britští politici v tomto vztahu hledají podporu pro svá rozhodnutí. Jisté však je, že Velkou Británií a USA spojuje mnohé – historie, stejný jazyk, právní systém a kultura, která se propojuje již stovky let.¹⁰²

Americko-britský vztah byl poznamenán především blízkými přátelstvími a pracovními svazky mezi lidry. Patří sem vazby mezi britským premiérem Winstonem Churchillem a americkým prezidentem Franklinem Rooseveltem, britskou ministerskou předsedkyní Margaret Thatcherovou a americkým prezidentem Ronaldem Reaganem a vazby mezi britským ministerským předsedou Tony Blairem a americkým prezidentem Georgem Bushem.¹⁰³ Zejména Margaret Thatcher, která USA navštěvovala v rámci diplomatických vztahů více než 30 let, viděla v USA vůdčí sílu světa. M. Thatcher považovala USA za vzor šíření morálních hodnot a svobody, viděla v USA více než jen stát či supervelmoc – uznávala USA jako ideu, která promění každého jedince.¹⁰⁴

Velká Británie a USA spolu sdílejí mnohé obchodní a hospodářské vztahy, obě země patří mezi špičkové obchodní partnery. Na diplomatické úrovni patří k zakladatelům OSN, NATO, WTO, G-8 a řady dalších mezinárodních organizací. USA i Velká Británie zastávají funkci dvou z pěti členů Rady bezpečnosti OSN a mají právo veta ve všech činnostech rady.¹⁰⁵

Obchodní vztahy jsou také jedním z faktorů, který dává jejich „speciálnímu vztahu“ reálnou podobu. Více než třetina z investic proudící z USA do Evropy tvoří investice právě do Velké Británie. Organizace BritishAmerican Business se zabývá obchodní spoluprací mezi Velkou Británií a USA. Jejím cílem je pomáhat firmám, aby podnikaly na obou stranách Atlantiku. Do BritishAmerican Business je zapojeno více než 700 firem

¹⁰¹ <http://usforeignpolicy.about.com/od/countryprofil2/p/usuk.htm>, citováno 25. 5. 2013

¹⁰² INGRAM, E. Bridges and boundaries: historians, political scientists, and the study of international relations, str. 223

¹⁰³ <http://usforeignpolicy.about.com/od/countryprofil2/p/usuk.htm>, citováno 25. 5. 2013

¹⁰⁴ THATCHER, M. Umění vládnout: Strategie pro svět v pohybu, str. 37, 38

¹⁰⁵ <http://usforeignpolicy.about.com/od/countryprofil2/p/usuk.htm>, citováno 25. 5. 2013

zahrnujících jak jedny z největších firem transatlantických obchodních dohod, tak střední a malé firmy. Mnozí politologové tvrdí, že komplikovaný vztah s Evropou má Velká Británie právě kvůli vztahu s USA. Velká Británie sdílí s USA také určité programy veřejné diplomacie.¹⁰⁶

K rozvoji vztahů mezi Velkou Británií a USA došlo zejména v době před útokem Japonska v Tichomoří. Celou 2. světovou válku pak tyto státy vystupovaly jako váleční spojenci, jejichž vzájemná spolupráce probíhala od diplomacie po vojenskou spolupráci. Toto spojení představovala především setkání nejvyšších představitelů obou států, amerického prezidenta Franklin Delano Roosevelta a britského premiéra Winstona Churchilla.¹⁰⁷

Sílu spolupráce prokázala Velká Británie s USA zejména ve válce proti terorismu. Americký prezident Barack Obama a britský ministerský předseda David Cameron v březnu roku 2012 napsali společný dopis, kde vystihují vzájemnou spolupráci: Jako dva největší přispěvatelé do mezinárodní mise v Afghánistánu jsou hrdí na pokrok svých vojáků, který učinili při likvidaci Al-Kajdy. USA společně s Velkou Británií se rozhodli převzít plnou zodpovědnost za bezpečnost v Afghánistánu v roce 2014 a jejich plánem je zajistit, aby NATO dodrželo svůj trvalý závazek zabránit Afghánistánu, aby se znovu stal útočištěm pro Al-Kajdu. Jako členové mezinárodních společenství jsou jednotní v uložení přísnějších sankcí za neplnění svých mezinárodních závazků. Společně věří, že nastal čas a prostor k výkonu diplomatického řešení, a tak je jejich dalším cílem sladit diplomatický přístup s jejich P5 +1 partnery (USA, Velká Británie, Francie, Rusko, Čína a Německo).¹⁰⁸

V tomto dopise se z velké části zabývali lidskými právy a jejich dodržováním: Jako dva národy, které podporují lidská práva a důstojnost všech lidí, budou nadále podporovat lidi na Blízkém východě a v severní Africe, kteří mají svá práva a dožadují se jich. Poté, co se loňský rok Velká Británie společně s USA připojili k misi na ochranu Libyjského obyvatelstva, podporují v Libyi úsilí vybudovat demokratické instituce a uspořádat svobodné a spravedlivé volby v letošním roce (2013). Odsuzují syrský režim a násilí proti

¹⁰⁶ HOLMES, A., The shifting subtleties of „special“ differences in US and UK approaches to public diplomacy in business, str. 22, 25

¹⁰⁷ PLECHANOVÁ, B., Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941 – 1945, str. 15 - 16

¹⁰⁸ <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2012/mar/13/barack-obama-david-cameron-essential-relationship>, citováno 25. 5. 2013

nevinným civilistům. Se svými mezinárodními partnery mají v plánu pokračovat v boji proti syrskému prezidentovi Bašáru al-Asadovi a budou spolupracovat s opozicí.¹⁰⁹

4.5 Společenství národů

Společenství národů je dobrovolným sdružením 54 nezávislých zemí, z nichž téměř všechny byly dříve pod britskou nadvládou.

Definice stanovená Deklarací principů společenství říká, že Společenství národů, jako sdružení suverénních států, spolupracuje v zájmu svých občanů a podporuje mezinárodní mír a porozumění. Země ve Společenství národů spolu sdílejí nejen stejný jazyk, ale i zkušenosti a administrativu.¹¹⁰

Podmínkou členství ve Společenství národů je uznání britského panovníka nezávislým státem jako formální hlavou a souhlas ostatních členů Společenství se vstupem. Zástupci Společenství národů se z důvodu projednávání otázek společného zájmu scházejí každé dva roky na pravidelných konferencích.¹¹¹

Hlavou Společenství národů je britský panovník. Role královny Alžběty II. nese především symbolickou a sjednocující hodnotu. Jako hlava Společenství národů, Alžběta II. osobně posiluje vazby mezi zúčastněnými státy. Jedním ze způsobů, jak posílit tyto vazby, je prostřednictvím pravidelných návštěv Společenství. Za doby své vlády navštívila Alžběta II. všechny země společenství s výjimkou Kamerunu, který přistoupil v roce 1995 a Rwandy, která přistoupila v roce 2009. Třetina královniných zahraničních cest jsou právě do zemí Společenství.¹¹²

Královna Alžběta II. není jediným zástupcem britské královské rodiny na zahraničních cestách po zemích Společenství národů. Pravidelnými návštěvníky zemí Společenství národů je její syn, princ Charles a v poslední době vnuci Alžběty II., vévoda z Cambridge a princ Henry. V rámci diamantového výročí vlády královny Alžběty II. podnikl vévoda z Cambridge spolu s manželkou, vévodkyní z Cambridge, v roce 2012 cestu do jižního Pacifiku a jihovýchodní Asie, princ Henry v rámci těchto oslav navštívil

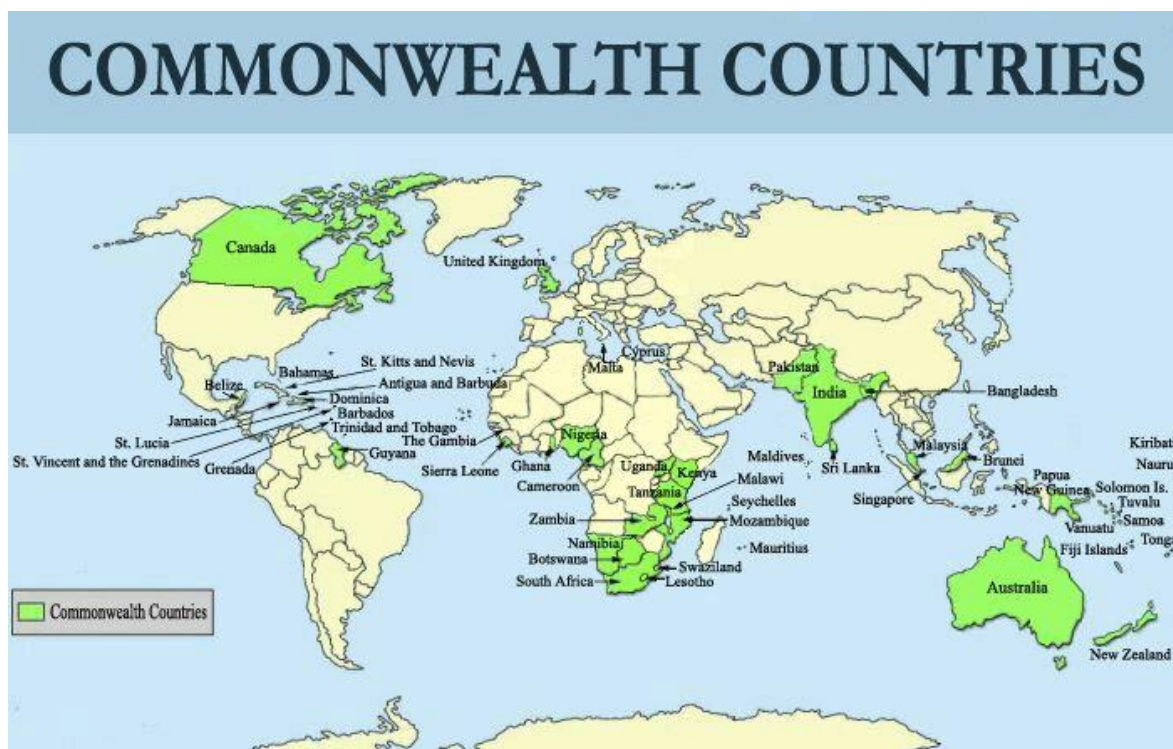
¹⁰⁹ <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2012/mar/13/barack-obama-david-meron-essential-relationship>, citováno 25. 5. 2013

¹¹⁰ LARBY, P. M. a HANNAM H., *The Commonwealth*, str. 15, 18

¹¹¹ PLECHAMANOVÁ, B., *Kapitoly z dějin mezinárodních vztahu 1941 – 1995*

¹¹² <http://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/TheCommonwealth/TheQueensroleintheCommonwealth>, citováno 1. 6. 2013

Karibik. V roce 2014 bude vévoda z Cambridge s rodinou reprezentovat královnu v Austrálii a na Novém Zélandě.

Obrázek 4 – Země Společenství národů

Zdroj: <http://www.humanrightsinitiative.org/advocacy/countries/countries.htm>, čerpáno 19. 9. 2013

4.5.1 Vývoj Společenství národů

Společenství národů je volné sdružení zemí spojující Velkou Británii s bývalými koloniemi. Do roku 1931 bylo toto uskupení nazýváno Britské impérium a do roku 1947 Britské společenství národů. Koncem 19. století zažívalo Britské impérium dobu svého největšího rozvoje, bylo největší koloniální říší. Zahrnovalo kromě britských ostrovů také Austrálii, Barmu, Bečuánsko, Cejlon, Egypt, Britskou Indii, Kapsko, Keňu, Kuvajt, Kypr, Malajsii, Nigérii, Nový Zéland, Somálsko, Súdán, Zanzibar a další území ve Střední Americe, Arábii a Kanadu. Na základě Pařížské mírové konference připadlo Britskému impériu území v Africe.¹¹³

¹¹³ ŽALOUDEK, K., Encyklopedie politiky, str. 49 - 50

Počátky Společenství národů se datují do roku 1840, kdy začalo docházet k postupnému růstu britských kolonií. Nezávislost britské vlády pro Austrálii, Kanadu, Nový Zéland a Jižní Afriku se dostavila s Westminsterským zákonem v roce 1931. Dvacet let po skončení druhé světové války došlo k rychlému rozpuštění Britského impéria. Jako první byla přijata nezávislost Indie, Pákistánu, Barmy a Ceylonu a poté následovala koloniální území v Africe, jihovýchodní Asii, západní Indii a Pacifiku.¹¹⁴

Londýnská deklarace v roce 1949 znamenala milník na cestě k rozvoji moderního Společenství národů. Například Indie poskytla zajímavý modelový případ: žádala o možnost stát se republikou, ale zároveň chtěla zůstat součástí Společenství národů. Tím byl zahájen nový koncept. Konference premiérů zemí Společenství rozhodla o revizi kritérií pro přijetí nových zemí do Společenství a uznala pokračující účast Indie ve Společenství národů.¹¹⁵

V roce 1965 byl založen Sekretariát Společenství národů v Londýně, jehož vedoucím je generální tajemník (od roku 2008 tuto funkci zastává indický diplomat Kamallesh Sharma). Byla založena nadace Společenství národů a nevládní organizace. Tyto nevládní organizace se starají především o rasovou a ekonomickou spravedlnost a zlepšení dodržování lidských práv. Společenství založilo Fond společenství pro technickou spolupráci, která dodržuje myšlenku technické spolupráce mezi rozvojovými zeměmi.¹¹⁶

¹¹⁴ LARBY, P. M. a HANNAM H., *The Commonwealth*, str. 15

¹¹⁵ http://www.thecommonwealth.org/Internal/191086/191247/34493/38150/modern_commonwealth/, citováno 1. 6. 2013

¹¹⁶ http://www.thecommonwealth.org/Internal/191086/191247/34493/38150/modern_commonwealth/, citováno 1. 6. 2013

5 Veřejná diplomacie

„Cílem veřejné diplomacie je utváření reputace, přičemž každá země má s ohledem na svou historii, velikost či diplomatický potenciál jinou potřebu se prezentovat a volí odlišné strategie. Co by však mělo být shodné, je nadřazený cíl a jasný profil vlastní země, který bude tradován a ve svých obrysech zůstane stejný, ať už se přizpůsobuje kontextu jakékoli cílové země.“¹¹⁷

Veřejnou diplomacii lze charakterizovat v několika různých významech. Kromě třech historických výkladů pojmu – veřejná diplomacie jako opak diplomacie tajné, veřejná diplomacie ve smyslu veřejných záležitostí a veřejná diplomacie jako nástroj k prosazování cílů zahraniční politiky, je možné veřejnou diplomacii interpretovat jako proces komunikace se zahraničním publikem. Jedná se o ovlivňování představ o dané zemi, národních institucích, kultuře a cílech zahraniční politiky. Pozitivní mínění o určité zemi hraje důležitou roli při prosazování zahraniční politiky, zahraničních investic a turistickém ruchu. Mezi další cíle veřejné diplomacie patří podpora a ochrana zájmů států v zahraničí, snaha omezit možná nedorozumění, která mohou vyvolat některá politická rozhodnutí.¹¹⁸

V dnešní době zastává veřejná diplomacie stále větší význam v prostředí mezinárodních vztahů. Veřejná diplomacie stejně jako neformální diplomacie bere v úvahu komplexnost aktérů veřejné diplomacie a vývoj v dnešním světě (převážně internet, média). Americký politolog Joseph Nye představil v rámci veřejné diplomacie koncepci „soft power“, kterou definoval jako schopnost dostat co člověk chce díky půvabu, nikoli donucováním. Soft power, kterou mohou kromě oficiálních států používat také aktéři mezinárodních vztahů (nevládní organizace, podniky) je opakem hard power, uplatňující se v armádě nebo v ekonomii.¹¹⁹

Na veřejné diplomacii se podílejí státní struktury, a to nejen v roli přímého vykonavatele různých aktivit, ale také v koordinační fázi. Tuto úlohu většinou zastávají resorty zahraniční věci. Kromě státních struktur se veřejné diplomacie účastní nevládní subjekty – neziskové organizace, soukromé společnosti či jednotlivé osoby.¹²⁰

¹¹⁷ <http://orbis.ujak.cz/verejna-diplomacie.php>, citováno 21. 10. 2013

¹¹⁸ PETERKOVÁ, J., Veřejná diplomacie – jen módní pojem nebo skutečná změna?, str. 85 – 86

¹¹⁹ ČMEJREK, J. a WURST HAŠOVÁ, B., Essentials of diplomacy, str. 19

¹²⁰ PETERKOVÁ, J., Veřejná diplomacie – jen módní pojem nebo skutečná změna?, str. 86

Za účelem měření reputace a image zemí v ostatních regionech světa vytvořil v roce 2005 Simon Anholt tzv. Nation Brand Index (NBI). Tento ukazatel udává pořadí nejúspěšnějších zemí z celého světa a je koncipován na základě výzkumu veřejného mínění o 20 000 respondentech, v každé zemi je dotazováno 1 000 lidí. Otázky jsou kladeny obyvatelům 50 zemí a týkají se oblasti kultury, politiky, hospodářství, kvality života, imigračního a investičního potenciálu a cestovního ruchu.¹²¹ Na internetové stránce www.simonanholt.com je možné přímo zjistit, jak jednotlivé země smýšlejí o zemích ostatních. Velká Británie se v celosvětovém měřítku umísťuje vždy do 4. místa.

Top 10 Ranked Nations 2008-2011: Overall NBISM

Anholt-GfK Roper Nation Brands Index SM Global Overall Brand Ranking (Top 10 of 50 Nations)				
	2011	2010	2009	2008
1	United States	United States	United States	Germany
2	Germany	Germany	France	France
3	United Kingdom	France	Germany	United Kingdom
4	France	United Kingdom	United Kingdom	Canada
5	Japan	Japan	Japan	Japan
6	Canada	Canada	Italy	Italy
7	Italy	Italy	Canada	United States
8	Australia	Switzerland	Switzerland	Switzerland
9	Switzerland	Australia	Australia	Australia
10	Sweden	Sweden	Spain, Sweden (tie)	Sweden

Obrázek 5 – Seznam nejúspěšnějších zemí dle Nation Brands Index

Zdroj: <http://blog.inpolis.com/2011/10/13/nation-brands-index-2011-u-s-a/>, čerpáno 28. 10. 2013

5.1 Veřejná diplomacie v proměnách času

První zmínky o veřejné diplomacii je možno nalézt spolu se stopami prvních států. Vládcí států o sobě nechávali šířit historky s cílem budovat pověst státu a jeho panovníka a podporovat zájmy onoho státu. Průběh jejího uskutečňování ovlivnila převážně 2. polovina 20. století, kdy došlo ke značné změně v mezinárodním prostředí – vzrostl počet aktérů mezinárodní politiky, začaly se rozvíjet komunikační a informační technologie.

¹²¹ <http://orbis.ujak.cz/verejna-diplomacie.php>, citováno 28. 10. 2013

V minulosti se hovořilo o veřejné diplomacii ve třech významech. První z nich vyslovil americký prezident Woodrow Wilson, jenž na mírové konferenci ve Versailles po skončení 1. světové války hovořil o veřejné diplomacii jako o diplomacii otevřené, kdy se výsledky diplomatických jednání netají a státy neuzavírají tajné dodatky k mezistátním dohodám. Druhý výklad popisoval veřejnou diplomacii jako informování domácí veřejnosti o činnostech vlády v zahraniční politice, zatímco třetí definice chápe veřejnou diplomacii jako nástroj pro informování zahraničního publika a dosahování cílů v zahraniční politice.¹²²

Vynález knihtisku v 15. století znamenal velký pokrok v provádění veřejné diplomacie – informace se začaly šířit do té doby nevídanou rychlostí. V tomto období také začala stoupat moc veřejného mínění. Důležitost veřejného mínění výrazně stoupla také po 1. světové válce, mnoho států se snažilo etablovat na mezinárodním poli. V době 2. světové války je možné sledovat negativní využití vlivu na veřejné mínění v podobě nedemokratických politických režimů.¹²³

Dříve byla veřejná diplomacie nástrojem, jehož prostřednictvím svrchovaný stát komunikoval s veřejností v ostatních zemích. Hlavním cílem veřejné diplomacie bylo ostatní národy informovat a ovlivnit názor ostatních národů se záměrem podpořit národní zájmy a rozvíjet vlastní zahraničně-politické zájmy. Ve smyslu Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích je veřejná diplomacie chápána jako nedílná součást vztahu diplomacie jednoho národního státu a diplomacie druhého národního státu. V tomto smyslu byly součástí veřejné diplomacie vzdělávací výměnné programy, kulturní události a výměny, televizní a rozhlasová vysílání. Tyto činnosti se zaměřují na zlepšování „dobrého jména“ vysílající země v přijímací zemi.¹²⁴

5.2 Veřejná diplomacie Velké Británie

Podle Ministerstva zahraničí Velké Británie je veřejná diplomacie proces dosahování mezinárodních strategických priorit Velké Británie prostřednictvím zapojení a formování partnerství s podobně smýšlejícími organizacemi a jednotlivci ve veřejném prostoru. Kromě tradičních schůzí vlády s vládou ostatních zemí jsou to setkání

¹²² <http://ustavmezinarodnichvztahu.cz/article/verejna-diplomacie-v-promenach-casu>, citováno 21. 10. 2013

¹²³ PETERKOVÁ, J., Veřejná diplomacie – jen módní pojem nebo skutečná změna?, str. 84

¹²⁴ ČMEJREK, J. a WURST HAŠOVÁ, B., Essentials of diplomacy, str. 18-19

s nevládními organizacemi, experty na veřejné mínění, firmami a jednotlivými občany. Jedná se o dvoustranný dialog, kdy Velká Británie poslouchá a učí se od populace z celého světa s cílem být srozuměna s měnícím se vnímáním sebe samé. Ministerstvo zahraničí se věnuje programům „dobré pověsti“ kolem klíčových událostí jako bylo v roce Expo 2010 v Šangaji, podpora letních olympijských her v Londýně v roce 2012 či Mistrovství světa ve fotbale v roce 2018.¹²⁵

Bývalý ministr zahraničních věcí Robin Cook Velké Británie definoval veřejnou diplomacii jako propagaci obrazu Velké Británie, jejích hodnot a zahraničních politik. Dle jeho slov je to usilovná práce, která se zaměřuje na ovlivňování vnímání jednotlivců a organizací Velké Británie pozitivním způsobem a vytváří vztahy a partnerství.¹²⁶

Hlavními partnery Ministerstva zahraničí v provádění veřejné diplomacie jsou British Council, BBC World Service a Wilton Park. Jsou finančně podporovány ze strany Ministerstva zahraničí Velké Británie, ale zachovávají si provozní a redakční nezávislost. V roce 2012 ukončilo Ministerstvo zahraničí po 25 letech poskytování Cheveningova stipendia. Cheveningovo stipendium bylo udělováno postgraduálním studentům a vědeckým pracovníkům z celého světa, bylo financováno převážně ze zdrojů Ministerstva zahraničí Velké Británie a řízeno British Council.¹²⁷

Ministerstvo zahraničí Velké Británie spolu se Vzpomínkovou komisí Marshallovy pomoci (Marshall Aid Commemoration Commission) financuje Marshallovo stipendium, jež nese název po ministrovi zahraničí USA Georgovi Catlett Marshallovi. Účelem stipendia je připomínat humánní ideály Marshallova plánu a vyjadřovat vděk Velké Británie jejích americkým protějškům. Proto Marshallovo stipendium finančně podporuje každý rok až čtyřicet mladých amerických studentů s vysokým nadáním při studiu na postgraduální úrovni na univerzitách ve Velké Británii. Cílem stipendia je především motivovat příjemce stipendia, aby se chovali k Velké Británii jako velvyslanci USA a posilovali tak vztahy mezi těmito státy.¹²⁸

Veřejná diplomacie Velké Británie se zabývá především problémy, které mají dopad na turismus, obchod, imigraci/investice, kulturní dědictví a na domácí či zahraniční

¹²⁵ <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110424080441/http://www.fco.gov.uk/en/about-us/what-we-do/public-diplomacy/>, citováno 13. 10. 2013

¹²⁶ HOLMES, A., The shifting subtleties of „special“ differences in US and UK approaches to public diplomacy in business, str. 24

¹²⁷ <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110424080441/http://www.fco.gov.uk/en/about-us/what-we-do/public-diplomacy/>, citováno 13. 10. 2013

¹²⁸ <http://www.marshallscholarship.org/about/generalinfo>, citováno 13. 10. 2013

politiku. Tato různá odvětví lze při realizování veřejné diplomacie využít. Například Oddělení obchodu a investic Velké Británie je záměrně umístěno mezi Ministerstvo obchodu a Ministerstvo zahraničních věcí, aby podporovalo investice do a z Velké Británie. Jeho úkolem je působit jako hlavní vládní organizace poskytující integrované podpůrné služby firmám z Velké Británie, které se zabývají mezinárodním obchodem a zahraničním podnikům zaměřených na Velkou Británii jako na atraktivní místo pro investice.¹²⁹

5.3 Diplomatický protokol jako tradiční nástroj provádění diplomacie prostřednictvím kodifikace pravidel

Diplomatický protokol obsahuje pravidla a zvyklosti, kterými se řídí styk mezi diplomatickými zástupci a představiteli přijímacího státu. Patří k nim nástupní audience, vítání představitelů cizích států, předávání diplomatické korespondence či udělování řádů a vyznamenání.¹³⁰

„Diplomatický protokol se zabývá formální, nikoli věcnou stránkou mezinárodních styků. Součástí diplomatického protokolu jsou formální pravidla společenského chování ve styku s diplomatickými představiteli cizích zemí, etiketa a ceremoniál uplatňované ve styku s těmito představiteli. Výraz diplomatický protokol také označuje útvar na ministerstvu zahraničí každého státu, který má na starosti styk s oficiálními a diplomatickými představiteli jiných států a organizační otázky s tím spojené. Útvary diplomatického protokolu pracují někdy i v jiných ústředních úřadech (úřad hlavy státu, úřad předsednictva vlády, ministerstvo obrany, ministerstvo průmyslu a obchodu, senát, sněmovna apod.), kde plní obdobné úkoly.“¹³¹

Důležitou součástí diplomatické praxe související s historií, náboženstvím, kulturou a jazyky je diplomatický protokol. Protokol zahrnuje etiketu na lokální i mezinárodní úrovni a způsoby slušného chování. Pokrývá nejen ceremoniální pravidla, která jsou dodržována při úředních funkcích, a jak se chovat při těchto zvláštních příležitostech, ale

¹²⁹ HOLMES, A., The shifting subtleties of „special“ differences in US and UK approaches to public diplomacy in business, str. 24

¹³⁰ ŽALOUDEK, K., Encyklopedie politiky, str. 84

¹³¹ GULLOVÁ, S., Diplomatický protokol v mezinárodní obchodní a diplomatické praxi, str. 162, 163

také poskytuje sadu zavedených pravidel zdvořilostí, která mají být dodržována ve společnosti.¹³²

Kromě mezinárodních úprav vydaných OSN upravují diplomatický protokol také národní zvyklosti a tradice. Mezi mezinárodní úpravy patří Úmluva o výsadách a imunitách, Vídeňská úmluva o diplomatických stycích, Úmluva o zvláštních misích, Vídeňská úmluva o zastoupení států v jejich stycích s mezinárodními organizacemi univerzální povahy a Úmluva o zabránění a stíhání trestných činů proti osobám požívajícím mezinárodní ochrany včetně diplomatických zástupců. „*Zmíněné úmluvy jsou součástí mezinárodního práva a představují závazné normy pravidel pro danou oblast, v tomto případě pro oblast diplomatického protokolu.*“¹³³

5.3.1 Historie diplomatického protokolu

Diplomatický protokol má dlouhou historii, existoval již před vznikem pojmů, jako je diplomacie. V počáteční fázi se diplomatický protokol zabýval ochranou členů poselstev, které vyslal jeden panovník k druhému. V éře novověku se orientoval na vytvoření stálých diplomatických zastoupení, na princip exterritoriality zastupitelských misí a na imunitu a privilegia diplomatických zástupců. V roce 1815 byla Vídeňským kongresem přijata dílčí mezinárodní úprava, která pozměňovala třídy diplomatických zástupců. Tato úprava byla přijata především z důvodu neustálých konfliktů diplomatických představitelů o ceremoniální a protokolární pořadí (a s tím související úroveň prokazovaných poct).¹³⁴

Dvacáté století bylo svědkem rostoucí neformálnosti v diplomatické praxi. Vestfálský systém založený na svrchované rovnosti států zaručoval státům, že s nimi bude zacházeno v rámci rovnoprávnosti. Problém, kde uspořádat diplomatické setkání, byl spojen s prestiží hostitele, stejně tak jako obava ze zneužití situace. Proto byla v minulosti vybírána neutrální prostředí. Například setkání anglického krále Eduarda IV. a francouzského krále Ludvíka XI. probíhala na mostě mezi územím, o kterém se mělo jednat.¹³⁵

¹³² <http://www.diplomacy.edu/courses/Protocol>, citováno 28. 5. 2013

¹³³ GULLOVÁ, S., *Diplomatický protokol v mezinárodní obchodní a diplomatické praxi*, str. 164

¹³⁴ GULLOVÁ, S., *Diplomatický protokol v mezinárodní obchodní a diplomatické praxi*, str. 164

¹³⁵ <http://www.diplomacy.edu/resources/general/developments-protocol>, citováno 28. 5. 2013

Velký krok v kodifikaci norem mezinárodního práva v oblasti diplomacie a diplomatického protokolu učinila činnost Organizace spojených národů. Organizace spojených národů schválila Úmluvu o výsadách a imunitách Organizace spojených národů a v roce 1961 Vídeňskou úmluvu o diplomatických stycích následovanou v roce 1967 Vídeňskou úmluvou o konzulárních stycích.¹³⁶

Problematika diplomatického protokolu obsahuje také dva pojmy, jako je mezinárodní obyčej a mezinárodní zdvořilost. Mezinárodní obyčej ustoupil mezinárodnímu právu, ale i v nynější době si uchovává značnou důležitost – stále existují významné oblasti mezinárodních vztahů, které upravuje právě mezinárodní obyčej.¹³⁷

Diplomatický protokol prošel mnohými změnami. Dříve v něm bylo obsaženo několik sporných skutečností, které vyřešilo mezinárodní právo či mezinárodní zvyklosti. Týkalo se to především pořadí diplomatů a postavení diplomatických zástupců.¹³⁸

5.4 Kulturní diplomacie

Významná část veřejné diplomacie může být pokryta kulturou. Termíny veřejná a kulturní diplomacie jsou si velmi blízké a lze zde pozorovat určitou míru doplňkovosti. Realizátoři veřejné diplomacie obvykle kombinují vzdělávací a kulturní funkce, a proto je možné je považovat jak za instrumenty veřejné, tak kulturní diplomacie. V současné době je kulturní diplomacie oblastí diplomacie zabývající se navázáním, rozvojem a udržováním vztahů se zahraničními státy prostřednictvím kultury, umění a vzdělání.¹³⁹

Kulturní diplomacie byla praktikována v průběhu celé historie jednotlivci, určitými společenstvími, státními či institucionálními aktéry s cílem usnadnit a zlepšit vztahy a spolupráci mezi odlišnými kulturami. Tyto modely zahrnují například kulturní výměnné programy, mezinárodní delegace a sportovní soutěže. Jako nositele kulturní diplomacie lze považovat jakoukoliv osobu, jež pracuje s odlišnými kulturami a umožňuje kulturní výměnu. Tato kulturní výměna může probíhat v oblastech jako je umění, sport, literatura, hudba nebo věda.¹⁴⁰

¹³⁶ GULLOVÁ, S., *Diplomatický protokol v mezinárodní obchodní a diplomatické praxi*, str. 164

¹³⁷ ŠRONĚK, I., *Diplomatický protokol a praktické otázky společenské etiky*, str. 13

¹³⁸ GULLOVÁ, S., *Diplomatický protokol v mezinárodní obchodní a diplomatické praxi*, str. 165

¹³⁹ ČMEJREK, J. a WURST HAŠOVÁ, B., *Essentials of diplomacy*, str. 20

¹⁴⁰ http://www.culturaldiplomacy.org/index.php?en_culturaldiplomacy, citováno 9. 11. 2013

Ve stále více globalizovaném a vzájemně závislém světě, v němž šíření technologií masové komunikace zajišťuje, že všichni máme lepší přístup k sobě navzájem, je kulturní diplomacie důležitá pro podporu míru a stability na celém světě. Kulturní diplomacie má jedinečnou schopnost ovlivňovat světovou veřejnost a ideologii jednotlivců, komunit, kultur či národů.¹⁴¹

5.5 Ekonomická diplomacie

Ekonomická diplomacie je definována jako aktér, jenž rozhoduje, vytváří politiku a hájí obchodní zájmy vysílajícího státu. Za hlavní činnosti ekonomické diplomacie je považována podpora vývozu, pomoc s investicemi v přijímací zemi a propagace cestovního ruchu. Ekonomická diplomacie vyžaduje pro svou činnost použití technických znalostí, které analyzují dopady ekonomické situace na politické prostředí přijímacího státu. Vlády jednotlivých států obvykle podporují vybrané subjekty s cílem posílit uvedené činnosti v oblasti ekonomické diplomacie.¹⁴²

Ekonomická diplomacie podporuje nejen prosperitu státu, ale také ovládá zahraniční obchodní a finanční vztahy daného státu ve prospěch své zahraniční politiky. Proto je ekonomická diplomacie hlavním tématem vnějších vztahů prakticky ve všech zemích. Realizátory ekonomické diplomacie jsou velvyslanectví, konzuláty a obchodní kanceláře. Hlavní důraz je kladen na propagaci, aby se přilákaly zahraniční firmy, investice, technologie a turisté. Ekonomická diplomacie je úzce spojena s politickou diplomacií, veřejnou diplomacií i jinými segmenty diplomatické činnosti.¹⁴³

5.6 Digitální diplomacie

Média hrála v zahraniční politice vždy důležitou roli, jejich význam značně vzrostl po globalizaci společnosti, kdy nastoupila elektronická média umožňující ještě rychlejší a mnohem autentičtější informovanost. Dnes platí, že zahraniční politika může být úspěšná, pouze pokud správně spolupracuje s médii.¹⁴⁴

¹⁴¹ http://www.culturaldiplomacy.org/index.php?en_culturaldiplomacy, citováno 9. 11. 2013

¹⁴² ČMEJREK, J. a WURST HAŠOVÁ, B., *Essentials of diplomacy*, str. 20

¹⁴³ <http://www.diplomacy.edu/courses/Economic>, citováno 9. 11. 2013

¹⁴⁴ <http://orbis.ujak.cz/verejna-diplomacie.php>, citováno 21. 10. 2013

Diplomacie se dříve týkala vztahů na dvou úrovních: oficiální styky vláda versus vláda a v soukromé formě diskuze one – one. S nevyhnutelným rozvojem technologií jako byl nejdřív telefon a poté internetová síť se objevila možnost komunikovat spolu rychle a přímo jako při soukromých setkáních. Doba moderních médií učinila ze zákulisních porad mezi vládami možné hrozby pro provádění diplomacie – občané dostali do těchto schůzí přístup. Nespornou výhodou nástupu digitální doby nacházejí vlády, které díky médiím mají možnost utvářet svůj obraz na veřejnosti.¹⁴⁵ Digitální diplomacie souvisí s veřejnou diplomacií převážně tím, že veřejná diplomacie je protikladem k diplomacii tajné (rychlé šíření informací v médiích neumožňuje takřka nic utajit). Veřejná diplomacie má odmítat tajné dohody (jak např. nastínil prezident USA W. Wilson na konferenci ve Versailles).¹⁴⁶

Veřejná diplomacie využívá média k dosažení svých zahraničně-politických cílů. Média společně s politikou, hospodářstvím a občanskými společnostmi tvoří ideální soubor pro rozvoj veřejné diplomacie. Jen soustavným a kontinuálním budováním vzájemné spolupráce je možné vylepšit reputaci dané země a tím připravit výhodnější pozici pro realizování zahraniční politiky. Finanční prostředky či nesourodnotnost krátkodobých a dlouhodobých cílů zahraniční politiky často stojí v cestě snaze dostat se do optimální pozice.¹⁴⁷

¹⁴⁵ HOLMES, A., The shifting subtleties of „special“ differences in US and UK approaches to public diplomacy in business, str. 23

¹⁴⁶ PETERKOVÁ, J., Veřejná diplomacie - jen módní pojem nebo skutečná změna?, str. 85-86

¹⁴⁷ <http://orbis.ujak.cz/verejna-diplomacie.php>, citováno 21. 10. 2013

6 Analytická část

Ústřední hypotézou práce je tvrzení, že Velká Británie usiluje o udržení svého dominantního postavení skrze aplikaci nových, méně tradičních forem diplomacie, zejména veřejné diplomacie, spolu s ekonomickou a kulturní diplomacií. Tato hypotéza bude verifikována nebo vyvrácena na základě analýzy dostupných relevantních zdrojů týkajících se daných diplomacií a rovněž skrze provedení doplňujících rozhovorů se stanovenými aktéry. Jedná se konkrétně o nositele veřejné diplomacie, tak, jak je definuje strategie britského ministerstva zahraničí. Konkrétně se spolu s Ministerstvem zahraničí Velké Británie jedná o British Council, rozhlasovou stanici BBC World Service a organizaci Wilton Park. Dotazováni byli rovněž zástupci Britského velvyslanectví v Praze jakožto představitelé britského min. zahraničí.

Pro získání potřebných odpovědí byly zvoleny polostandardizované rozhovory. Seznamy otázek jsou uvedeny v příloze.

Záměrem práce bylo vycházet ze strategických dokumentů veřejné diplomacie Velké Británie a podepřít je argumenty z odpovědí respondentů. Vzhledem k nízké návratnosti odpovědí toto nebylo možné. Proto stěžejní část praktické části tvoří analýza dostupných relevantních zdrojů veřejné diplomacie. V případě British Council a Britského velvyslanectví v Praze je analýza doplněna o odpovědi z rozhovorů.

Analytická část je rozdělena podle jednotlivých realizátorů veřejné diplomacie.

6.1 Ministerstvo zahraničí Velké Británie

6.1.1 Funkce a skladba Ministerstva zahraničí

Ministerstvo zahraničí Velké Británie je vládní orgán odpovědný za prosazování britských zájmů v zahraničí a za podporu svých občanů a podniků po celém světě. Dle vlastních slov ministerstva je v dnešním ekonomickém klimatu třeba dbát o mezinárodní vztahy více než jindy. Velká Británie si je vědoma hlavních změn, které probíhají na celém světě a je velmi dobře umístěna, aby z těchto změn mohla mít prospěch. Velká Británie je vlivným členem klíčových mezinárodních organizací jako je OSN, EU, NATO, Společenství národů a má silné vazby v mnoha částech světa. Diplomaté Velké Británie mají prvotřídní dovednosti v porozumění a ovlivňování toho, co se děje v zahraničí,

podporují britské občany, kteří cestují a žijí v zahraničí, což pomáhá řídit migraci do Británie, podporují britské obchodní a jiné zájmy v zahraničí a zahraniční investice do Velké Británie.¹⁴⁸

Ministerstvo zahraničí má tři orgány: ministry, management a zvláštní zástupce. Orgán ministrů je rozdělen podle území, na které se daný ministr soustředí. Ministrem zahraničních věcí je v současné době William Hague, jenž má celkovou odpovědnost za výkony Ministerstva zahraničí se zvláštním zaměřením na politické strategie, vyznamenání a kybernetickou bezpečnost. Vedoucí náměstek zodpovídá za Afghánistán, Pákistán, Bangladéš, střední Asii, lidská práva a za reprezentaci Velké Británie v OSN. Náměstek ministra pro Evropu je zodpovědný za evropské záležitosti a NATO, jeho pole působnosti sahá do Rady Evropy, stará se o evropskou bezpečnost a vztahy mezi Ministerstvem zahraničí a britským parlamentem.¹⁴⁹

Jeden náměstek ministra zahraničních věcí má na starost vztahy se zeměmi Společenství národů, Falklandy, Latinskou Ameriku, veřejnou diplomacii a kampaň GREAT. Druhý náměstek ministra zahraničních věcí je zodpovědný za Blízký východ, severní Afriku, Severní Ameriku, boj proti terorismu a mezinárodní bezpečnost. Úloha ministra pro obchod a investice je rozdělena mezi Ministerstvo zahraničí a Ministerstvo pro obchod, inovace a dovednosti má na starost Oddělení ekonomické diplomacie a Oddělení pro obchod a investice.¹⁵⁰

Vzhledem k tomu, že Ministerstvo zahraničí Velké Británie sídlí v Londýně a nebylo možné je osobně navštívit, byla oslovena ambasáda VB v Praze. Bylo rovněž využito možnosti podání on-line žádosti Ministerstvu zahraničních věcí, které je na základě zákona o svobodě informací (Freedom of Information Act – FOI) povinno poskytnout odpovědi na položené dotazy. Zpět ovšem nepřišla žádná odpověď. FOI mě pouze informovalo, že můj dotaz bude přeposlán na příslušné oddělení. Proto jsou analyzovány relevantní primární zdroje – koncepce a strategie britského Ministerstva zahraničí.

¹⁴⁸ <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110424080441/http://www.fco.gov.uk/en/about-us/>, citováno 9. 11. 2013

¹⁴⁹ <https://www.gov.uk/government/organisations/foreign-commonwealth-office>, citováno 12. 9. 2013

¹⁵⁰ <https://www.gov.uk/government/organisations/foreign-commonwealth-office>, citováno 12. 9. 2013

6.1.2 Digitální diplomacie jako nová forma diplomacie ve Velké Británii

Ve Velké Británii hraje digitální diplomacie důležitou roli. Na videokanále YouTube a na sociálních sítích (Facebook či Twitter) se prezentuje Ministerstvo zahraničí Velké Británie (kromě celého aparátu také sám ministr zahraničních věcí), premiér David Cameron a Stálé zastoupení Velké Británie při EU i královská rodina.

Královská rodina vždy využívala média k prezentování svých aktivit a nové technologie hrály důležitou roli v jejich diplomatických aktivitách. Na korunovaci královny Alžběty II. byly instalovány kamery do Westminsterského opatství, aby tato událost mohla být přenášena v televizi. V roce 1957 se poprvé konalo živé vánoční vysílání (díky němuž se panovník Velké Británie mohl spojit s obyvateli v zemích Společenství národů) a královna Alžběta II. ve svém projevu zmínila přednosti moderních technologií. V roce 1976 poslala Alžběta II. svůj první e-mail a v roce 2007 sama spustila první královský kanál na YouTube (od tohoto roku je tam také možné sledovat každé vánoční vysílání). Královská rodina také hojně využívá sociální sítě (Facebook a Twitter). Na Twitteru existuje kromě oficiálního profilu královské rodiny také profil Clarence House (oficiální sídlo prince Charlese a prince Harryho), který v krátkých zprávách informuje o nejbližších společenských a charitativních událostech, kterých se rodina účastní. Internet využívá královská rodina také k prezentaci své charitativní činnosti.

Mediální politiku zajišťuje Ministerstvo zahraničí Velké Británie tím, že pro své zaměstnance vydává jasné instrukce o používání médií. Kromě vysvětlení, proč jsou média důležitá, jaká jsou pravidla jejich používání a na jakých kanálech se má Ministerstvo zahraničí prezentovat, informují také, jak se vypořádat s chybami, kterých se zaměstnanci na internetové síti dopustili a jak se za tyto omyly omluvit. Zaměstnanci jsou vyzýváni, aby plně využívaly možnosti, které média nabízejí, aby byli schopni dosáhnout cílů Ministerstva zahraničí. Podle výkladu Ministerstva zahraničí přinášejí média minimálně pět výhod. Umožňují diplomatům sledovat aktuální události, zjišťovat informace a identifikovat klíčové osobnosti, média činí společnost více odpovědnou a transparentnější, umožňují zapojení širší veřejnosti, zprávy poskytují v reálném čase a dodávají je přímo.¹⁵¹

Ministerstvo zahraničí vede účty na šesti různých kanálech: Facebook, Twitter, Flickr, Google+, Tumblr a Pinterest. Kromě zmíněných spravuje Ministerstvo zahraničí

¹⁵¹ <http://blogs.fco.gov.uk/digitaldiplomacy/>, citováno 9. 11. 2013

stránky jednotlivým velvyslancům a některým ambasádám, blog ministra zahraničních věcí a kanál YouTube. Dále vytvořilo speciální aplikace do chytrých telefonů, kde si uživatel může stáhnout aplikaci s cestovními bezpečnostními poučkami.

Nová média mění dynamiku diplomacie a komunikačních cest jak doma, tak v zahraničí. Právě v současné době lze pozorovat změny, jimiž digitální média prochází – jedná se o bod zlomu, kdy je dosaženo politické mobilizace virtuální komunity a vlády se snaží využít tuto novou řadu nástrojů, aby zaujaly své místo a postavení v digitálním světě. S implementováním digitální diplomacie se objevují nejen materiální, ale i „psychologické“ náklady. Nejen že je třeba investovat do nové digitální infrastruktury, je ale také nutné změnit myšlení a dovednosti zaměstnanců. Dlouholetou tradici vzorců myšlení je nezbytné přeformulovat pro digitální politickou scénu, neboť digitální komunikace vyžaduje jiný typ systému řízení, který je rychlý a flexibilní – překážkou v uplatňování digitální diplomacie jako hlavní formy diplomacie tedy může být opatrnost úředníků.¹⁵²

Nové technologie radikálně přetváří praxi veřejné diplomacie, stejně jako se mění zvyky veřejnosti. Globální problémy a globální technologie rozšířily možnosti pro zapojení do dění celého světa.¹⁵³

Vývoj ve Velké Británii ukazuje na rozšíření spektra diplomatické činnosti, jež umožňuje okamžitý globální dosah. Avšak zahraniční oddělení a ambasády budou stále muset provádět vedle nových metod tradiční formu diplomacie a lze tvrdit, že vlády budou stále hledat nejmodernější metody, jak spravovat svou národní značku a pověst.¹⁵⁴

Digitální strategie

Ministerstvo zahraničí Velké Británie zpracovalo tzv. digitální strategii. Tato strategie je o využívání příležitostí, které média nabízejí. Jako základní sdělení uvádí, že je pro Ministerstvo zahraničí nezbytné v tomto čím dál více propojeném světě mít co největší přehled o vývoji ve světě, aby bylo schopno zvolit správné politické přístupy, které jsou důležité pro dosažení cílů Ministerstva. Digitální strategie má také zajistit, aby

¹⁵² Public diplomacy: meeting new challenges, Wilton Park, str. 8

¹⁵³ Public diplomacy: meeting new challenges, Wilton Park, str. 13 a 14

¹⁵⁴ Public diplomacy: meeting new challenges, Wilton Park, str. 9

Ministerstvo zahraniční Velké Británie nadále patřilo mezi přední ministerstva zahraničí z celého světa, co se digitální diplomacie týká.¹⁵⁵

Digitální strategie Ministerstva zahraničí Velké Británie je součástí Vládní digitální strategie, jež byla publikována v listopadu roku 2012.

Stejně jako se globálně změnilo používání a význam digitálních médií, zvyšovalo Ministerstvo zahraničí Velké Británie využívání médií. Jsou patrné dvě vývojové tendence: to, co začalo jako komunikační nástroj, hraje nyní stále významnější roli v dosahování klíčových zahraničně-politických výsledků. Za druhé: spravování digitálních médií dříve spadalo do aktivit komunikačního týmu a se stále se zvětšujícím užíváním digitálních médií náleží tato činnost do působnosti politického týmu. Řada politických týmů přijala přímou odpovědnost za dosažení politických výsledků pomocí digitálních médií, zatímco jiné politické týmy přímo spravují digitální kanály.¹⁵⁶

V určitých situacích média ukázala, jak velkou roli hrají v případech, kdy je potřeba rychle jednat. Média umožňují:

- sledovat a předvídat vývoj situace – Ministerstvo zahraničí používalo v době libyjské krize a arabského jara média k identifikování klíčových postav a tím jim bylo umožněno včas varovat britské obyvatele
- formulovat zahraniční politiku – Ministerstvo zahraničí konzultovalo on-line tzv. Bílou knihu zámořských oblastí. Tuto publikaci vydalo Ministerstvo zahraničí v červnu 2012, byla vydána s cílem posílit vztahy mezi Velkou Británií a jejími zámořskými územími
- realizování zahraniční politiky – po uzavření britského velvyslanectví v Teheránu zahájilo Ministerstvo zahraničí webovou stránku „Velká Británie pro Íránce“, kde předávala íránskému lidu klíčové zprávy a obcházela tak místní cenzuru sdělovacích prostředků
- ovlivňování a identifikaci osob, které je třeba ovlivnit – velvyslanec Velké Británie v Libanonu využíval sociální média, aby ovlivnil širší publikum a načasoval své zprávy na síti Twitter tak, aby měly co největší dopad na vlivné osoby, které ho tzv. následují (na sociální síti Twitter se využívá anglického slovo *follow*, či-li následovat)

¹⁵⁵ <http://blogs.fco.gov.uk/digitaldiplomacy/>, citováno 9. 11. 2013

¹⁵⁶ Digital Strategy, The Foreign and Commonwealth Office, str. 5-6

- komunikaci a zapojení do zahraniční politiky – ministr zahraničních věcí Velké Británie je častým hostem na Q&A týkající se aktuálních otázek zahraniční politiky, v poslední době tomu tak bylo například v podobě čtyřhodinového Q&A ohledně situace v Sýrii.¹⁵⁷

V uplatňování digitální diplomacie vidí Ministerstvo zahraničí výzvu. Rádo by digitální diplomacii uplatňovalo jako svou druhou přirozenost, aby se plnění zahraničních cílů Velké Británie zlepšovalo. Jasná pozitiva digitální diplomacie vidí v získání přístupu k široké veřejnosti a schopnosti ovlivňovat názory, možnosti rychlejší a interaktivnější politiky a v úspoře peněz.¹⁵⁸

Vláda Velké Británie nechala vypracovat několik studií o odhadované úspoře z digitalizování veřejných služeb. Bylo spočítáno, že poskytování služeb digitálním způsobem povede k úsporám 1,7 až 1,8 miliard liber ročně (vláda při výpočtu této částky nebere v úvahu výši investic, které mohou být potřebné k vytvoření či přepracování digitálních služeb). Těchto úspor by mělo být dosaženo při zachování či zlepšování služeb digitalizování. K úsporám by mohlo dojít díky snížení počtu zaměstnanců, nemovitostí, materiálu a nákladů na vybavení kanceláří. Na základě údajů z vypracovaných studií se předpokládá, že by díky digitalizace mělo dojít k úsporám především v následujících oblastech: 78 % oproti tradiční verzi diplomacie by se ušetřilo na mzdových nákladech, 12 % na nemovitostech a 7 % na tisku a poštovních poplatcích.¹⁵⁹

Aby bylo dosaženo vize Ministerstva zahraničí, že digitální diplomacie se stane přednostní formou diplomacie, je třeba brát v potaz jisté skutečnosti. Zaměstnanci Ministerstva zahraničí absolvují školení s názvem Politické dovednosti – Digitální diplomacie, aby byli schopni naplno využívat možnosti digitální diplomacie. Ministerstvo zahraničí také přijalo závazek vést externí blog o nových poznatcích a úspěších digitální diplomacie Velké Británie.¹⁶⁰

¹⁵⁷ Digital Strategy, Foreign and Commonwealth Office, str. 6-7

¹⁵⁸ Digital Strategy, Foreign and Commonwealth Office, str. 8

¹⁵⁹ Digital Efficiency Report, Cabinet Office, str. 4, 14

¹⁶⁰ Digital Efficiency Report, Cabinet Office, str. 23, 28

Cíle a priority Ministerstva zahraničí Velké Británie

Hlavní činností Ministerstva zahraničí Velké Británie je aktivní provádění zahraniční politiky, spolupráce s ostatními zeměmi a posilování zahraničního obrazu Velké Británie. Jeho úkolem je udržet Velkou Británii v bezpečí, podporovat britské příslušníky v zahraničí a udržet Velkou Británii jako prosperující stát. Na podporu prosazování britských hodnot a lidských práv Velká Británie využívá a bude využívat soft power (veřejnou diplomacii). Velká Británie hraje důležitou aktivní roli v mezinárodních institucích jako je OSN, EU a Společenství národů s cílem zefektivnit výkony těchto institucí. V roce 2012/2013 úzce spolupracovali se svými tradičními spojenci, včetně partnerů ze Společenství národů, posilovali vztahy s evropskými spojenci (hlavně s Německem). Spojenectví s USA zůstává i nadále jedním z jejich nejdůležitějších bilaterálních vztahů. Pro účely spolupráce s ostatními vládami využívají nových způsobů spojení, hlavně digitální formy.¹⁶¹

Priority jsou rozděleny:

- bezpečnost – udržet politické dohody v Afghánistánu, podpořit mír na Blízkém východě a v severní Africe (Velká Británie se tak stane důvěryhodným partnerem), podpora Falklandských ostrovů v jejich boji o nezávislost, podpora řešení konfliktů v nestabilních státech
- prosperita – pomoci zdvojnásobit vývoz Velké Británie do roku 2020, podporovat celosvětový otevřený obchodní systém, vést diplomatické snahy ke změně smluv týkajících se změny klimatu, posilovat diplomatické vztahy Velké Británie s nastupujícími mocnostmi, organizovat úspěšné návštěvy hlavních představitelů států a vlád
- konzulární služby.¹⁶²

Cílem Ministerstva zahraničí Velké Británie je být nejlepší diplomatickou službou na světě. Tento záměr mají v plánu splnit do konce roku 2015. Roky 2012/2013 považují za přiblížení kvůli klíčovým událostem, které ve Velké Británii udály a jejichž součástí bylo Ministerstvo zahraničí. Tyto klíčové události Ministerstvo zahraničí definuje jako Olympijské a Paralympijské hry v Londýně, které daly Velké Británii mimořádnou

¹⁶¹ Foreign and Commonwealth Office, Annual Report and Accounts 2012-13, str. 8

¹⁶² Foreign and Commonwealth Office, Annual Report and Accounts 2012-13, str. 8

příležitost předvést svou zemi a Ministerstvu zahraničí přiblížit se dosažení priorit zahraniční politiky. Obě události vybudily k návštěvě Velké Británie více než 120 představitelů států a předsedů vlády a jejich čas strávený ve Velké Británii podporoval vzájemné mezinárodní vztahy. Olympijské a Paralympijské hry otevřely dveře do celého světa a Ministerstvo zahraničí Velké Británie se proto snaží zajistit, aby se tato skutečnost trvale promítla do ekonomického a diplomatického obrazu Velké Británie.¹⁶³

Proto jako odkaz Olympijských a Paralympijských her (a diamantového výročí vlády královny Alžběty II.) v Londýně vznikla inovativní kampaň veřejné diplomacie, GREAT, která do této chvíle uskutečnila více než 1500 událostí. Kampaň GREAT představuje to nejlepší, co Velká Británie nabízí – turismus, vzdělání a obchod. Jedná se o největší marketingovou kampaň britské vlády. Na této kampani spolupracuje Ministerstvo zahraničí, British Council, VisitBritain, Ministerstvo kultury a Oddělení obchodu a investic. Pro účely kampaně GREAT byly vytvořeny webové stránky pro každou část (kultura, technologie, obchod, podnikání,...) zvlášť. Například v případě obchodu byly vytvořeny působivé webové stránky, kde jsou na úvodní straně zajímavé příběhy čtyř obchodníků z Velké Británie. Jsou zde uvedeny návody, jak vytvořit schopný podnik a jak začít podnikat ve Velké Británii. Kampaň Culture is GREAT vede British Council. Láká zahraniční mládež ke studiu ve Velké Británii a k návštěvě řady muzeí.¹⁶⁴

Výsledky kampaní veřejné diplomacie v 2012/2013 jsou již známy – zvýšila se návštěvnost webových stránek a sociálních sítí v některých případech až o 1000 %.¹⁶⁵

Jako hlavní partneři Ministerstva zahraničí Velké Británie v realizování veřejné diplomacie vystupují BBC World Service, British Council a Wilton Park jako výkonná agentura.

Výdaje Ministerstva zahraničí na veřejnou diplomacii

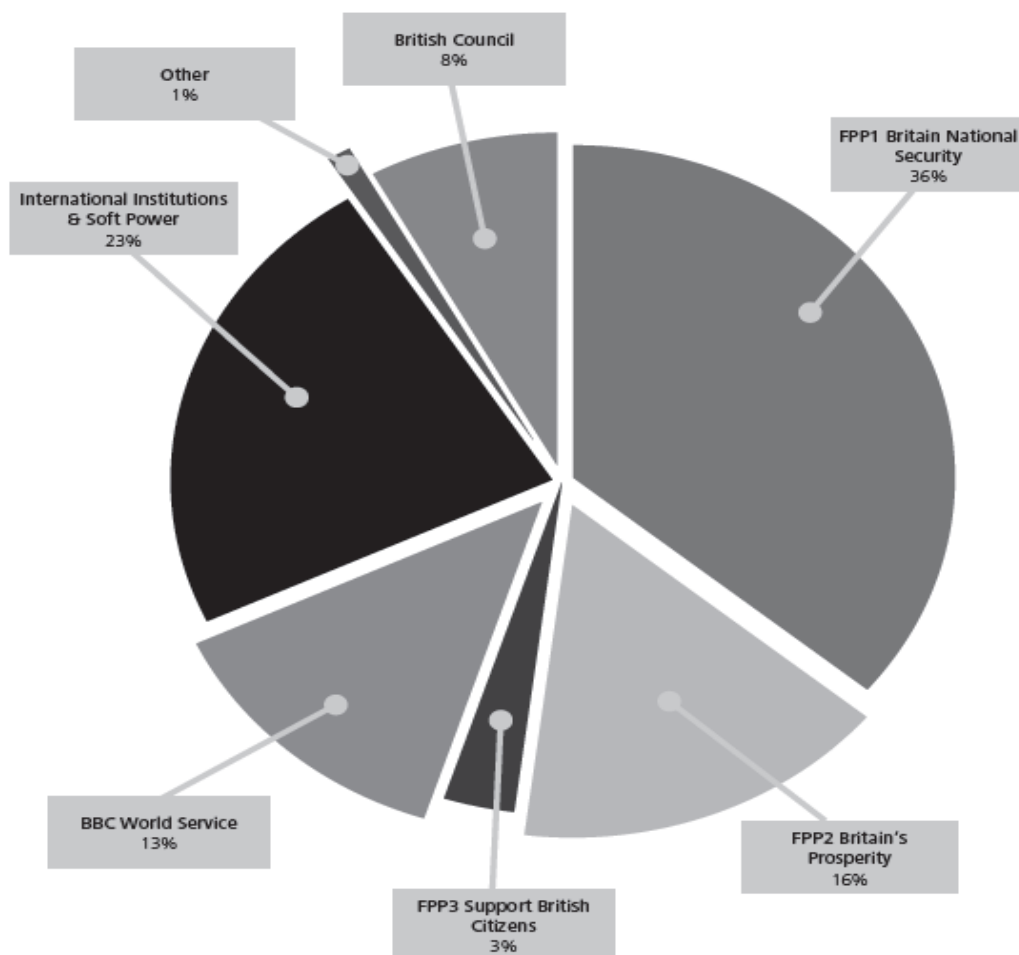
Největší část výdajů Ministerstva zahraničí Velké Británie tvoří výdaje na udržení bezpečnosti Velké Británie – v roce 2012/2013 byly ve výši 361 milionů liber a činily 36 % z výdajů ministerstva. Výdaje na veřejnou diplomacii a mezinárodní instituce tvoří 23 % výdajů. Granty poskytované spolupracovníkům ministerstva nejsou součástí této procentní

¹⁶³ Foreign and Commonwealth Office, Annual Report and Accounts 2012-13, str. 6

¹⁶⁴ Foreign and Commonwealth Office, Annual Report and Accounts 2012-13, str. 6, <https://www.gov.uk/britainisgreat>, citováno 19. 11. 2013

¹⁶⁵ Foreign and Commonwealth Office, Annual Report and Accounts 2012-13, str. 16

částky. Organizaci British Council v roce 2012/2013 poskytlo ministerstvo 165 milionů liber a ve formě kapitálu 6 milionů liber. Tato částka se každým rokem snižuje, plán na 2014/2015 odhaduje tento pokles o 18 milionů liber. BBC Service byl poskytnut grant ve výši 285 milionů liber (z toho 11 milionů liber ve formě kapitálu).¹⁶⁶

Obrázek 6 – Výdaje Ministerstva zahraničí Velké Británie dle jejich priorit
Zdroj: Annual Report and Accounts 2012-13, čerpáno 18. 11. 2013

6.2 British Council

Do sídla British Council Česká republika jsem podnikla osobní návštěvu a ujala se mě vedoucí projektů paní Staša Závitkovská. Na mé otázky (otázky jsou uvedeny

¹⁶⁶ Foreign and Commonwealth Office, Annual Report and Accounts 2012-13, str. 22-24

v příloze) však nebyla schopna odpovědět, neboť dle svých slov: „Vaše otázky vyžadují v podstatě velmi odborné odpovědi, které by vyžadovaly nastudování informací z různých zdrojů“ a na toto nemá British Council Česká republika kapacity. Poté mi e-mailem sdělila, že poprosila o pomoc Britské velvyslanectví v Praze (které jsem již předtím kontaktovala sama) a sdělila mi e-mailový kontakt na osobu, která by se mi na Velvyslanectví měla věnovat.

Dále byl odeslán e-mail s otázkami na centrálu British Council v Londýně. Z oddělení péče o zákazníky mi odepsala paní Eleanor Buttery: „vzhledem k faktu, že British Council je nepolitická organizace, nekomentujeme politická rozhodnutí Velké Británie či jiných vlád“. Proto jsem se na paní Buttery obrátila znovu, a to pouze s otázkami, které se týkají pouze činnosti British Council. Na tuto prosbu jsem obdržela odpověď, že British Council bohužel nemá prostředky na zodpovězení otázek a paní Buttery mi přeposlala informace, které by měly odpovědět na mé otázky.

6.2.1 British Council Česká republika

British Council Česká republika je britská mezinárodní organizace, jež usiluje o rozvíjení kulturních vztahů mezi lidmi z Velké Británie a ostatních zemí. Svou činnost v České republice zahájila v roce 1936 a její pobočky se nachází v Praze a Brně. Jejich hlavní prioritou v České republice je poskytovat lidem z České republiky a Velké Británie příležitosti ke vzájemné spolupráci, získávání nových dovedností a navázání přátelství. Česká centrála spolupracuje s centrálou v Londýně, více se však věnují spolupráci v rámci EU. Uskupení zemí EU, kde British Council působí, se nazývá EU Region. Často spolupracují na projektech s Wider Europe, což je skupina zemí z Evropy, jež nejsou členskými státy EU. V první řadě spolupracují na multilaterálních projektech s EU Regionem, až poté s Wider Europe.¹⁶⁷

British Council Česká republika pracuje ve třech hlavních směrech:

- kurzy angličtiny a zkoušky z angličtiny – nabízejí kurzy angličtiny a umožňují skládat britské jazykové zkoušky s mezinárodní platností. Jsou jediným testovacím centrem v České republice pro IELTS testy.

¹⁶⁷ odpovědi od S. Závitzkové z British Council ČR, dokument British Council Česká republika

- umění – v České republice i ve Velké Británii se ekonomický a společenský přínos kreativního a kulturního průmyslu stále zvyšuje a British Council Česká republika svou aktivní účastí tento trend podporuje.
- vzdělávání a společnost – zajišťují odborné a univerzitní zkoušky, které jsou součástí dálkového studia v zahraničí. British Council Česká republika se snaží zlepšovat obecné podvědomí o vědě pořádáním mezinárodních soutěží pro vědce a výměnou zkušeností mezi českými a britskými popularizátory vědy. Dále podporují aktivní vzdělávací programy pro školy, učitele a studenty.¹⁶⁸

Projekty

British Council Česká republika uskutečňuje veškeré své aktivity v úzké spolupráci s partnerskými organizacemi. Spolupracují s ministerstvy (Ministerstvo kultury ČR, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR), nevládními organizacemi (Člověk v tísni, Nadace Tomáše Bati), mediálními (Cambridge University Press, Česká televize, Radio Wave), vědeckými (Akademie věd ČR) a kulturními instituty (Institut umění, Multikulturní centrum Praha, Divadlo Archa).¹⁶⁹

Pro British Council Česká republika je spolupráce s partnerskými organizacemi velice důležitá, spolupráce se tak stává účinnější a obohacující. V současné době realizují v součinnosti s partnerskými organizacemi veškeré projekty.¹⁷⁰

Nyní se British Council Česká republika věnuje několika projektům. Projekty spadají do třech skupin, stejně jako cílové zaměření British Council Česká republika. První skupina Angličtina obsahuje čtyři projekty. Jedná se o projekt Globální angličtina pro Evropu, jež sdružuje učitele angličtiny a učí je novým učebním technikám. Tyto kurzy také učitelům poskytují možnost vyměňovat si názory či zkušenosti a diskutovat o nových možnostech přístupů a stát se tak zdrojem inspirace pro své žáky. Projekt LearnEnglish je webová stránka, kde má zájemce možnost učit se zdarma anglicky. K učení je využíváno nejen tradičních metod, jako jsou poslechová cvičení či gramatické testy, ale také zábavných metod jako jsou hry a poslech povídek. LearnEnglish Kids pracuje na stejném principu jako LearnEnglish, jen je určen pro děti. TeachingEnglish je projekt, jenž

¹⁶⁸ odpovědi od S. Závitkové z British Council ČR, dokument British Council Česká republika

¹⁶⁹ dokument British Council Česká republika

¹⁷⁰ odpovědi od S. Závitkové z British Council ČR

umožňuje učitelům angličtiny se dále vzdělávat v učebních technikách. Učitelé si mohou stahovat výukové materiály a budou jim dány k dispozici materiály pro kreativní výuku jak dětí, tak dospělých.¹⁷¹

V oblasti vzdělání a společnost v současné době British Council Česká republika realizuje čtyři projekty. Projekt Active Citizens – komunitní vzdělávání pro střední školy je tříletý vzdělávací program. Tento projekt usiluje o posílení komunitního rozměru školy a aktivní zapojení studentů do řešení problémů v okolí školy. Projekt SchoolsOnline byl dříve znám jako Global Getaway a jeho cílem je povzbuzovat studenty k rozvíjení jejich znalostí o světě. Součástí je vytváření partnerských škol napříč celým světem či Mezinárodní týden vzdělání, jenž se snaží přesvědčit mladé lidi, aby se stali globálními občany, rozvíjeli své znalosti cizích jazyků a zlepšovali své šance na získání zaměstnání ve světové ekonomice. Projekt FameLab je mezinárodní soutěž mladých vědců. Hlavní myšlenkou je, aby se věda stala součástí běžného života, nejen součástí školních aktivit, aby se stala zábavnou pro mladé lidi, a aby ti, co se o vědu zajímají, se podělili o své úspěchy a zážitky s širokou veřejností.¹⁷²

6.2.2 British Council ve světě

Společnost byla založena v roce 1934, je registrovanou charitou v Anglii, Walsu a Skotsku. Jsou také veřejnoprávní korporací a nevládním veřejným orgánem, jenž je sponzorován Ministerstvem zahraničí Velké Británie. Síť poboček British Council je rozsáhlá, působí ve 110 zemích světa. Jejich přítomnost v takovém množství zemí znamená, že mohou efektivně reagovat a plnit dlouhodobé mezinárodní cíle Velké Británie.¹⁷³

Cíle British Council

Prostřednictvím své práce British Council zvyšuje povědomí o tom, co Velká Británie může nabídnout na velkých světových trzích jako je Indie, Čína, Brazílie, Indonésie, Mexiko a Turecko. Pomáhají udržovat dlouhodobé vztahy Velké Británie s jejich tradičními obchodními partnery a historickými spojenci jako jsou USA, země

¹⁷¹ odpovědi od S. Závitkovské z British Council ČR, <http://www.britishcouncil.org/czechrepublic-projects-current-projects.htm>, citováno 16. 11. 2013

¹⁷² odpovědi od S. Závitkovské z British Council ČR, <http://www.britishcouncil.org/czechrepublic-projects-current-projects.htm>, 16. 11. 2013

¹⁷³ British Council Annual Report 2012-13, British Council, str. 7

Společenství národů a země EU. Projekty, jež vytvářejí, podporují bezpečnost a stabilizaci v zemích, jako je Afghánistán, Irák, Libye, Pákistán a Jižní Súdán. Zajišťují mezinárodní příležitosti pro obyvatele žijící v odlehlých zemích, jako je Zimbabwe a země, jež dříve byly v izolaci, jako Barma, budují jejich důvěru ve Velkou Británii a pomáhají jim spojit se s vnějším světem.¹⁷⁴

Cílem British Council je vytvořit mezinárodní příležitosti pro lidi z Velké Británie a jiných zemí a vybudovat mezi nimi důvěru v rámci celého světa. Jejich nástroji je kulturní bohatství Velké Británie – anglický jazyk, vzdělávací příležitosti, prvotřídní umění a tvůrčí odvětví a otevřenost. British Council posiluje povědomí o Velké Británii, jež povzbuzuje lidi k návštěvě, studiu či podnikání ve Velké Británii a přispět tak k dlouhodobé prosperitě a bezpečnosti. V zemích kde působí, se snaží pomáhat lidem a nabízí jim mezinárodní kulturní a vzdělávací příležitosti.¹⁷⁵

Jako organizace zabývající se kulturními vztahy Velké Británie, má British Council důležitou roli v ovlivňování názorů veřejnosti pomocí určitých nástrojů. Prostřednictvím své práce se podílí na nejatraktivnějším jmění Velké Británie, kterou je angličtina, umění, vzdělání a otevřenost k zemím a lidem z celého světa. V roce 2012 byly opět vytvořeny příležitosti pro velké kulturní a vzdělávací instituce Velké Británie, jež mohou sdílet své znalosti a naopak se poučit od svých protějšků v zahraničí. Touto výměnou je budována důvěra k Velké Británii a je tím posilováno její mezinárodní postavení.¹⁷⁶

Aktivita British Council a způsoby realizování veřejné diplomacie

Rok 2012 byl pro Velkou Británii výjimečným rokem, který zdůraznil sílu sdílených kulturních zážitků k prolomení bariér a spojil jednotlivce a národy. Úspěch Olympijských her, Paralympijských her a diamantové výročí vlády královny Alžběty II. obnovil sebedůvěru Velké Británie na světové scéně. Pohled na Velkou Británii se zlepšil a aktualizoval na mezinárodní úrovni, což umožní všem partnerům realizující veřejnou diplomacii navázat vztahy s dalšími organizacemi novými způsoby.¹⁷⁷

V letošním roce spustil British Council čtyřletý umělecký a kulturní festival Velká Británie – Brazílie, jehož úkolem je posílit vztahy mezi těmito dvěma zeměmi v návaznosti

¹⁷⁴ British Council Annual Report 2012-13, British Council, str. 7

¹⁷⁵ British Council Annual Report 2012-13, British Council, str. 7

¹⁷⁶ British Council Annual Report 2012-13, British Council, str. 2

¹⁷⁷ British Council Annual Report 2012-13, British Council, str. 2

na Olympijské hry v Rio de Janeiru v roce 2016. Po úspěchu festivalu umění v Číně v roce 2012 naplánovali podobnou akci ve Vietnamu a Qataru v roce 2013 a na rok 2014 je v plánu Rusko a Jihoafrická republika. British Council je hlavním účastníkem kampaně GREAT, kterou řídí Ministerstvo zahraničí Velké Británie. Tato kampaň začala v roce 2012 kvůli Olympijským hrám v Londýně a má pokračovat do roku 2015. Jejím hlavním cílem je obyvatelům ostatních zemí ukázat, co vše jim návštěva či podnikání ve Velké Británii přinese.¹⁷⁸

Budoucnost veřejné diplomacie vidí British Council ve sportu. V kulturních vztazích má sport důležité postavení – všechny země ho oceňují a hlavně překračuje veškeré hranice, které jednotlivé země rozdělují a poskytuje jednoduchý a praktický způsob jak spojit lidi z celého světa. Veškerá práce British Council týkající se sportu probíhá ve spolupráci. S partnery spolupracují na reformě politiky, profesionálním rozvoji a budování kapacit. British Council společně s Premiere League organizují projekt Premiere Skills, který má za úkol podporovat rozvoj komunit, pomoci mladým lidem získat životní zkušenosti a naučit lidi angličtinu díky fotbalu. Společně s UNICEF a organizací UK Sport nadále provozují projekt International Inspiration. International Inspiration je mezinárodním sportovním odkazem Olympijských a Paralympijských her v Londýně, který již v roce 2012 splnil svůj cíl, když bylo dosaženo počtu 12 milionů mladých lidí, jimž sport obohatil život.¹⁷⁹

Kromě sportu se British Council hodně věnuje vědě. Podporují politické diskuze a nová partnerství ve výzkumu, inovace ve vysokoškolském sektoru, státní správě a obchodních společnostech. Prostřednictvím projektu Velká Británie – Indie: vzdělávání a výzkum podporují nová a udržitelná partnerství mezi Velkou Británií a institucemi vyššího vzdělání v Indii. Tato iniciativa má také podporovat rozvoj inovací na univerzitách v Indii. Mladým výzkumným pracovníkům, zejména v rozvíjejících se vědeckých národech, pomáhá British Council rozvíjet mezinárodní kariéru a budovat vzájemně prospěšné vztahy mezi nimi a Velkou Británií. British Council zapojuje veřejnost do oblasti vědy prostřednictvím soutěže FameLab International, který je realizován ve 23 státech světa. Účastníci FameLab mají za úkol tři minuty bavit publikum a zapojit jej do svého vědeckého projevu.¹⁸⁰

¹⁷⁸ Corporate Plan 2013-2015, British Council, str. 16

¹⁷⁹ Corporate Plan 2013-2015, British Council, str. 17

¹⁸⁰ Corporate Plan 2013-2015, British Council, str. 17

Finance British Council

British Council je podnikatelskou veřejnou službou, jež vytváří své vlastní příjmy, a přijímá granty od vlády. Vlastní příjmy získávají z poplatků od těch, kteří mohou platit za jejich služby a odborné znalosti a ze smluv se soukromým sektorem. Příjmy z výdělečných činností vždy sloužily jako hlavní smysl budování důvěry mezi lidmi ve Velké Británii a dalších zemích. Díky přebytkům, jež příjmy z výdělečných činností přináší, jsou schopni vytvářet více kulturních vztahů na celém světě.¹⁸¹

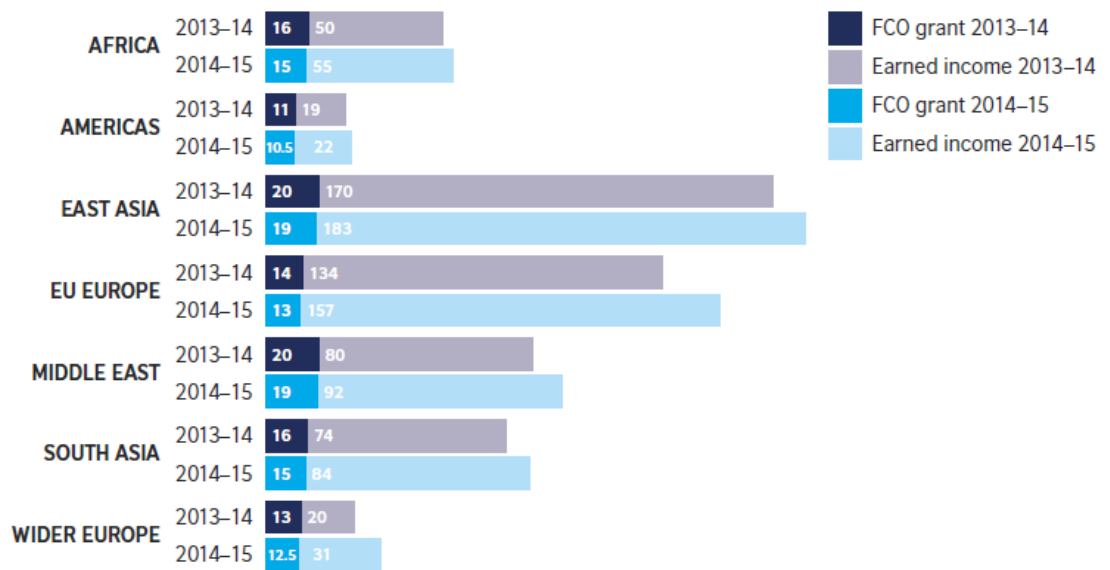
Celková suma příjmů British Council v 2012/2013 činila 781 milionů liber (oproti 2010/2011 se tato částka zvýšila o 6 %). Nejvyšší část příjmů, 63 % (490 milionů liber), tvoří poplatky a výnosy ze služeb, 22 % (175 milionů liber) představují granty, 14 % (106 milionů liber) jsou příjmy z obchodních smluv a 1 % tvoří ostatní příjmy. Největší část z poskytovaných grantů tvoří grant od Ministerstva zahraničí Velké Británie, který je ve výši 171,5 milionů liber. Tato částka se však každým rokem snižuje kvůli rozhodnutí Ministerstva, že bude snižovat své výdaje, na roky 2014/2015 se tento grant sníží o 18 milionů liber. Náklady British Council dosahují 785 milionů liber.¹⁸²

Prioritní oblasti pro rozdělování grantů od Ministerstva zahraničí jsou jižní Asie, Střední východ a Afrika. V těchto končinách mají omezené příležitosti financovat činnost, protože země v těchto oblastech jsou křehké, rozvojové a probíhaly v nich konflikty.¹⁸³

¹⁸¹ British Council Annual Report 2012-13, British Council, str. 7

¹⁸² British Council Annual Report 2012-13, British Council, str. 71, 76, 77

¹⁸³ Corporate Plan 2013-2015, British Council, str. 22

Obrázek 7 – Příjmy v milionech liber podle regionů na roky 2012/2013 a 2014/2015
Zdroj: British Council – Corporate Plan 2013-2015, čerpáno 16. 11. 2013

Velká Británie v globální ekonomice

Ve Velké Británii si stejně jako v ostatních zemích EU politici pokládají otázku, jak přivést vládní výdaje do většího souladu se schopností ekonomiky vytvářet příjmy a tím nepřímou zvýšit svoji schopnost vybírat více na daních. Velká Británie si nekonkuruje pouze s tradičními průmyslovými ekonomikami Evropy a Severní Ameriky, ale nyní také se zavedenými velmocemi jako je Brazílie, Čína, Rusko a Indie. Premiér Velké Británie David Cameron se důrazně zabývá otázkou, jakým způsobem bude Velká Británie soutěžit v celosvětovém měřítku, a jak by mohla vyhrát ve světě, kde jsou země kolem Velké Británie na vzestupu.¹⁸⁴

V 19. a na počátku 20. století byla globální komparativní výhoda Velké Británie postavena na průmyslové a výrobní schopnosti, na konci 20. století se tato přednost posunula na služby a finanční služby. Dokonce i dnes, po velké finanční krizi, jsou finanční služby klíčovým aspektem celosvětové konkurenceschopnosti Velké Británie a v dohledné budoucnosti bude tento trend nadále pokračovat. Velká Británie zaujímá vedoucí pozici ve světě ve významných odvětvích, jako jsou média a léčiva a vláda se zavázala k založení průmyslové strategie s cílem využít nových příležitostí v oblastech, jako je letectví, věda či digitální technologie. Vláda Velké Británie přikládá stejnou

¹⁸⁴ British Council, Culture means business, str. 6

důležitost schopnosti určit odvětví, jež má zásadní význam pro konkurenceschopnost Velké Británie jako snaze o větší obchodní význam Velké Británie a orientaci na práci Ministerstva zahraničí. Premiér a ministr zahraničních věcí Velké Británie společně prosazují otevřenost Velké Británie vůči zbytku světa jako jeden z největších zdrojů komparativní výhody ve 21. století.¹⁸⁵

6.3 BBC World Service

BBC World Service je pravděpodobně nejznámější mezinárodní rozhlasové vysílání, vysílá ve 32 jazycích a je financováno z grantů vedených Ministerstvem zahraničí Velké Británie. Tyto granty umožňují, že BBC World Service může být zcela nezávislý na vládě Jejího Veličenstva. Ministr zahraničních věcí opakovaně zdůrazňoval, že BBC World Service je důležitou součástí prezentace Velké Británie ve světě.¹⁸⁶

BBC World Service vysílá a distribuuje přesné, nestranné a nezávislé zpravodajství, které je zaměřené především na uživatele mimo území Velké Británie. V rozvojových zemích World Service usiluje prostřednictvím žurnalistiky o řádnou vládu, zlepšení životních podmínek a ekonomický rozvoj občanů. BBC World Service se snaží přispět k podpoře dobrého veřejného mínění o Velké Británii.¹⁸⁷

6.4 Wilton Park

Wilton Park není organizace, ale mezinárodní fórum pro strategické diskuse. Organizuje více než padesát akcí ve Velké Británii ročně a v zahraničí sdružuje vedoucí představitele ze světa politiky, diplomacie, akademického světa, obchodní a občanské společnosti, armády a médií. Jeho hlavní náplní jsou otázky mezinárodní bezpečnosti, prosperity a spravedlnosti. Setkání Wilton Park představují neutrální prostředí, kde mohou

¹⁸⁵ British Council, Culture means business, str. 6

¹⁸⁶ <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110424080441/http://fco.gov.uk/en/about-us/what-we-do/public-diplomacy/>, citováno 13. 10. 2013

¹⁸⁷ <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110424080441/http://fco.gov.uk/en/about-us/what-we-do/public-diplomacy/>, citováno 13. 10. 2013

být vyjádřeny různé názory a může být diskutováno otevřeně a klidně, jen díky tomu může být dosaženo jistých rozhodnutí a kompromisu.¹⁸⁸

Výchozími prioritami Wilton Park je:

- řešení konfliktů a udržování míru
- boj proti terorismu
- obrana a bezpečnost
- globální prosperita
- lidská práva a demokracie
- udržitelný rozvoj, energetika a životní prostředí

O úzké spolupráci Wilton Park a Ministerstva zahraničí Velké Británie svědčí fakt, že vždy na následující dva kalendářní roky stanovují společně své priority. Na rok 2013 – 2014 vymezil Wilton Park, že jeho cílem bude podporovat britské strategické cíle zahraniční politiky tím, že poskytne neutrální, diskrétní a profesionální prostředí pro setkání vlivných osob a politiků celého světa, aby měly možnost vyřešit problémy, které mají rozhodující význam pro globální bezpečnost a prosperitu.¹⁸⁹

Priority na rok 2013 – 2014 jsou rozděleny podle skupin: bezpečnost, prosperita, diplomatický vliv a hodnoty, konzulární služby. V oblasti diplomacie bude Wilton Park společně s Ministerstvem zahraničí Velké Británie využívat soft power k prosazení britských hodnot. Wilton Park se zaměří na budoucnost Evropy, na udržení svého programu v oblasti lidských práv, diskusi s nově vznikajícími mocnostmi o společných otázkách, jako jsou humanitární akce či nestabilní státy a bude se věnovat diskusi o soft power a její aplikaci.¹⁹⁰

Pro Wilton Park je partnerství velice důležité. Jednání se konají většinou ve spolupráci s členy mezinárodních společenství (uskupení jejich partnerů), ale vždy uvítají nová partnerství s organizacemi či jednotlivci, kteří sdílejí jejich náklonnost pro otevřený dialog. Skutečnost, že mají silné intelektuální a finanční partnery, jim umožňuje rozšířit svůj program a pobídnout k zapojení široké spektrum odborníků z celého světa. Spolupracují s útvary britské vlády (jednotlivými ministerstvy a sekcemi), mezinárodními

¹⁸⁸ <https://www.wiltonpark.org.uk/about-us/>, citováno 16. 11. 2013

¹⁸⁹ The FCO's priorities and Wilton Park, (2013-2014), 17. 11. 2013

¹⁹⁰ The FCO's priorities and Wilton Park (2013-2014), 17. 11. 2013

organizacemi (EU, bankami, světovými firmami), ostatními vládami (ministerstvem zahraničí, instituty) a zahraničními organizacemi.¹⁹¹

Participation by profession

	% 2012/13	% 2011/12	% 2010/11
Foreign Ministry	24	27	24
Academic/Research Institutes	19	17	23
Business	12	9	12
Other Government Ministries	12	14	12
NGO	11	11	8
International Organisations	10	9	8
Defence Ministry/Military	6	6	7
Parliament/Political	4	3	4
Media	2	4	2
Total	100	100	100

Obrázek 8 – Jak se účastní jednotliví členové mezinárodního společenství na konferencích Wilton Park

Zdroj: Annual Reports and Accounts 2012/2013, Wilton Park, čerpáno 16. 11. 2013

Nové rozměry veřejné diplomacie

Tradiční nástroje úspěšné veřejné diplomacie jako kulturní, vědecké a vzdělávací výměny jsou stále důležité, je však na místě posunout hranice s novými nástroji, které zahrnují přístupy, jež uznávají sílu a vliv nových médií. To vyžaduje nové nápady odborníků z odvětví elektronických komunikací, marketingu a reklamy. Na světě je rychle rostoucí potřeba pochopit, jak komunikovat s veřejností. Chtějí-li vlády držet krok s těmito změnami, musí na sebe vzít větší rizika a být ochotny prozkoumávat kreativní a radikální cesty. Je důležité zajistit, aby tyto nové přístupy byly účinné.¹⁹²

V minulosti vlády mezi sebou soutěžily v úsilí realizovat co nejúčinnější veřejnou diplomacii, v současné době se však spíše objevují příležitosti pro spolupráci v řešení globálních problémů, které se dotýkají všech zemí. Konečným cílem veřejné diplomacie je, aby veřejnost změnila způsob svého myšlení a tím pomohla vládám dosáhnout svých mezinárodních cílů.¹⁹³

Spolupráce je klíčovým aspektem efektivní veřejné diplomacie. Je obtížné si představit moderní veřejnou diplomacii, kde nebyla sjednána řada partnerství, a to nejen

¹⁹¹ <https://www.wiltonpark.org.uk/about-us/>, citováno 16. 11. 2013

¹⁹² The future of Public Diplomacy, Wilton Park, str. 2

¹⁹³ The future of Public Diplomacy, Wilton Park, str. 1-2

z hlediska administrativní práce, ale také následné implementace. Proces spolupráce vyžaduje značné úsilí, které by vedlo k zajištění úspěšného partnerství a nezpůsobilo, že každá ze stran bude mít protikladné zájmy. Základním předpokladem úspěchu je silný strategický cíl a nutnost respektování zájmů všech stran, nejen dominantního partnera. Efektivní veřejná diplomacie také vyžaduje silné strategické vedení vyznačující se schopností řešit problémy, dovedností organizovat, mít správný úsudek a představitost a schopnost řídit a udržovat konverzaci mezi partnery.¹⁹⁴

Realizování veřejné diplomacie je předmětem rozpočtových a jiných omezení zdrojů, což nakonec může vést k omezení její účinnosti.

Finanční situace Wilton Park 2012/2013

Wilton Park zvyšuje svůj příjem téměř výhradně díky sponzorství a poplatkům za účast. Do března roku 2009 bylo sponzorování konferencí výhradně na této bázi, poté se Ministerstvo zahraničí Velké Británie v návaznosti na výsledky vypracovaného posudku zavázalo poskytovat hlavní financování konferencí Wilton Park. Na roky 2012/2013 bylo Wilton Park od Ministerstva zahraničí poskytnuto 800 000 liber (rok předtím bylo uděleno 950 000 liber). Tato částka představuje 58 % z celkového sponzorského financování. Navíc Ministerstvo zahraničí Velké Británie poskytuje Wilton Parku zdroje investičního kapitálu, na roky 2012/2013 bylo věnováno 250 000 liber. Příjmy z poplatků za účast na konferencích Wilton Park, tvoří 80 % celkových příjmů. Celkové provozní náklady jsou ve výši 215 000 liber. Na rok 2012/2013 stanovil Wilton Park plán, že bude hradit náklady na svoji činnost prostřednictvím zvýšení příjmů z konferencí a dalších komerčních aktivit a tento plán splnil.¹⁹⁵

Veřejná diplomacie v kontextu Velké Británie

Tradičně byla veřejná diplomacie Velké Británie chápána jako uplatňování brandingů. V roce 2005 však došlo k předefinování a o veřejné diplomacii se začalo hovořit jako o snaze měnit vnímání Velké Británie ze strany zahraničních států a vytvořit iluzi o společném pohledu na svět. Proto veřejná diplomacie nesmí být považována za cíl, ale jako nástroj na podporu hlavních cílů Ministerstva zahraničí.¹⁹⁶

¹⁹⁴ Public diplomacy: meeting new challenges, The Foreign and Commonwealth Office, str. 2-3

¹⁹⁵ Annual Reports and Accounts 2012/13, Wilton Park,

¹⁹⁶ The future of Public Diplomacy, Wilton Park, str. 1

Velká Británie má zřejmou strategickou výhodu v jasných diplomatických agendách, které jsou buď osoba – osoba nebo instituce – instituce společně s tradiční diplomacií, které funguje na principu stát – stát. Dnešní svět vyžaduje, aby při sdělování klíčových vládních strategických zpráv o provádění zahraniční politiky bylo bráno v úvahu větší množství nástrojů než tomu bylo dosud. Prvek veřejné diplomacie osoba k osobě je velice důležitá zejména ve strategicky významných zemích, jako je Afghánistán a Pákistán.¹⁹⁷

Britská vláda je pevně odhodlána podporovat veřejnou diplomacii. Ministerstvo zahraničí by však mělo vzít za své kreativnější přístupy. Jedním z problémů týkajících se veřejné diplomacie není nedostatek teorie, ale nedostatek fantazie v tom, jak úspěšně realizovat kampaně. Je také třeba mít na paměti, že podstata veřejné diplomacie je ve spojení zprávy, jež má být určena obyvatelům ostatních zemí s celkovými strategickými cíli vlády. Z minulosti se Velká Británie může poučit a realizovat podobné projekty, které jí dříve přinesly úspěch. Dobrým příkladem veřejné diplomacie Velké Británie je digitální kampaň Ministerstva zahraničí týkající se změny klimatu v Kodani a na setkání G20 v Londýně v roce 2009. Na druhé straně kampaň o Africe byla méně úspěšná, neboť v dané kampani chyběla atraktivita daného regionu.¹⁹⁸

Silné politické vedení je nezbytné, stejně jako blízké vztahy mezi vedoucími agentur a těmi, co s realizací projektů pomáhají. Je také důležité mít evidenci dopadů projektů veřejné diplomacie, zejména v těžkých ekonomických časech.¹⁹⁹

Wilton Park vidí stejně jako British Council budoucnost veřejné diplomacie Velké Británie ve sportu, protože sport je velmi vlivným prostředkem ke zlepšení porozumění mezi kulturami. Je třeba pochopit, že v dnešní době veřejnost zaujme spíše výstup slavného fotbalisty než vládního ministra. Tím se ukazuje, že na veřejnost více zapůsobí síla vzoru než moc. Letní olympijské v Londýně v roce 2012 posílily britskou pověst mezi všemi národy a jejich prostřednictvím bylo možné šířit klíčová sdělení vlády a britské hodnoty. Sportovní hvězdy mohou doručit klíčová sdělení cílovým skupinám. Sport nepatří žádnému národu, jedná se o kolektivní rituál, který přesahuje jazykové a národnostní rozdíly. Slogan Olympijských her v Londýně „všichni jsme v tom spolu“ byla silným

¹⁹⁷ Public Diplomacy: Moving from Policy to Practice, Wilton Park, str. 2

¹⁹⁸ Public Diplomacy: Moving from Policy to Practice, Wilton Park, str. 3

¹⁹⁹ Public Diplomacy: Moving from Policy to Practice, Wilton Park, str. 3

poselstvím, které je použitelné v mnoha klíčových politických otázkách, jako je terorismus, změna klimatu a obnovení globální ekonomiky.²⁰⁰

6.5 Britské velvyslanectví v Praze

Úkolem Britského velvyslanectví v Praze není jen řešit konzulární a notářské služby a problémy s cestovními doklady. Jejich hlavním úkolem je udržovat vztahy mezi Velkou Británií a Českou republikou. Spolupracují na široké škále otázek, jako jsou společné zájmy v EU, NATO a OSN, podporují obchod a investice a rozvíjí schopnost obrany státu. Na Velvyslanectví je (stejně jako na Ministerstvu zahraničí Velké Británie) Oddělení pro obchod a investice, jehož tým pracuje na posílení britské ekonomiky, a to jak prostřednictvím nabídky služby přizpůsobené na míru jednotlivým společnostem, které se snaží podnikat na českém trhu, tak podporou účasti britských firem na velkých investičních projektech. Pracují také na zlepšování vztahů mezi vědci a výzkumníky zapojenými do inovativních projektů v České republice a Velké Británii. Velvyslanectví je také centrálou Regionálního vzdělávacího a rozvojového centra, které je pod záštitou Ministerstva zahraničí Velké Británie.²⁰¹

6.5.1 Pohled Britského velvyslanectví v Praze na pozici Velké Británie

Podle Britského velvyslanectví v Praze je Velká Británie v současnosti velmocí, ačkoli její postavení není tak výsadní jak tomu bylo v minulosti. Velmocenskou pozici Velké Británie dokládá především účast Velké Británie ve skupině G8, aktivní členství v Radě Evropy a přítomnost na mezinárodních jednáních a při řešení mezinárodních konfliktů. V prosazování britských zájmů pomocí veřejné diplomacie vidí obrovský potenciál především proto, že veřejná diplomacie představuje Velkou Británii v nejlepším možném světle, a tím se podvědomě vytváří u lidí k Velké Británii pozitivní vztah. Veřejná diplomacie je dlouhodobý proces, jehož výsledky nebývají vidět okamžitě. Zda je veřejná diplomacie zásadní pro prosazení se je spekulativní a není možné její dopad zhodnotit. Veřejná diplomacie je sice jednou z nejdůležitějších částí diplomacie jako takové, ale při

²⁰⁰ Public Diplomacy: Moving from Policy to Practice, Wilton Park, str. 13

²⁰¹ <https://www.gov.uk/government/world/organisations/british-embassy-prague.cs>, citováno 10. 11. 2013

prosazování zájmů na mezinárodním poli je mnohem důležitější klasická diplomacie (rozhovory diplomatů s mateřskou a hostitelskou zemí).²⁰²

Velká Británie je velice aktivní na sociálních sítích, kde vede různé kampaně ať už na podporu obchodu, politických zájmů nebo britských občanů žijících v zahraničí. Členové královské rodiny a vlády cestují po celém světě a prosazují tak britské zájmy, i to je součástí veřejné diplomacie. V roce 2011 zahájilo britské Ministerstvo zahraničí tzv. GREAT kampaň na podporu sektorů a oblastí, ve kterých má Velká Británie co nabídnout. Kampaň GREAT je čistým projevem veřejné diplomacie.²⁰³

Komplikace při realizaci veřejné diplomacie mohou nastat v případě existence jiných priorit, kdy je potřeba se soustředit na palčivější politická témata, která je nutné komunikovat na diplomatické/politické úrovni a na veřejnou diplomacii pak mnohdy nezbývá tolik času.²⁰⁴

Digitální diplomacie plní v dnešní době zásadní funkci. Ministerstvo zahraničí Velké Británie má svůj profil na mnoha sociálních sítích, jako je Twitter či Facebook. Britské ambasády zaujímají k digitální diplomacii stejný postoj a také se na sociálních sítích reprezentují. Dle Britského velvyslanectví v Praze je digitální diplomacie vedle práce s tradičními médii a pořádáním akcí jedním ze základních stavebních prvků pro komunikaci.²⁰⁵

Zahraniční vztahy Velké Británie se v poslední době zásadním způsobem nezměnily. Například na poli mezinárodní bezpečnosti je tradičním partnerem USA, z hlediska obchodních vztahů výrazně figuruje také USA a nyní i Německo. Věrným spojencem Velké Británie v EU je Česká republika.²⁰⁶

²⁰² z odpovědi E. Zimové z Britského velvyslanectví v Praze

²⁰³ z odpovědi E. Zimové z Britského velvyslanectví v Praze

²⁰⁴ z odpovědi E. Zimové z Britského velvyslanectví v Praze

²⁰⁵ z odpovědi E. Zimové z Britského velvyslanectví v Praze

²⁰⁶ z odpovědi E. Zimové z Britského velvyslanectví v Praze

7 Vyhodnocení

Cílem práce bylo analyzovat, jak Velká Británie reaguje na nové celosvětové uspořádání diplomatických vztahů, kdy ústředními nositeli diplomatických vazeb nejsou již jen národní státy, ale také řada dalších aktérů jako např. média, neziskové organizace či jednotlivé firmy. Při vypracování literární části diplomové práce bylo čerpáno z odborné literatury, analytická část byla zpracována na základě analýzy dostupných relevantních dokumentů, vydaných či zpracovaných nositeli veřejné diplomacie Velké Británie a vyhodnocení polostandardizovaných rozhovorů s realizátory veřejné diplomacie definovanými strategií Ministerstva zahraničí Velké Británie.

Pro účely zodpovězení zkoumané otázky bylo osloveno Ministerstvo zahraničí Velké Británie, organizace British Council, rozhlasová stanice BBC World Service, konference Wilton Park a Britské velvyslanectví v Praze. Z uvedených mi odpověděli pouze z české pobočky British Council a z Britského velvyslanectví v Praze. Z hlavní centrály British Council v Londýně bylo odpovězeno, že nemohou komentovat politickou situaci jakékoliv vlády. Na Britském velvyslanectví v Praze nebylo možné získat odpovědi od více respondentů, neboť jsou časově vytíženi.

Literární část práce se soustředila na historii Velké Británie v kontextu velmocenského úsilí a na důležité osobnosti, které vývoj daných diplomaticko-historických událostí ovlivnily. Byl podán výklad zahraničních vztahů, jež se Velké Británie bezprostředně týkají, a to EU a Společenství národů. Byly vysvětleny druhy diplomacií a jejich důležitost v rámci Velké Británie.

Analytická část práce vysvětlila, jak dané instituce a organizace pověřené realizováním veřejné diplomacie Velké Británie fungují, jakými způsoby a zdroji jsou financovány a jaký zaujmají postoj k budoucnosti veřejné diplomacie. Z tohoto důvodu byly zanalyzovány dokumenty vydané danými realizátory veřejné diplomacie.

Na základě takto vydaných oficiálních dokumentů bylo zjištěno, že veřejné diplomacii se Velká Británie velice věnuje a na její realizaci vynakládá značné částky. Přichází s novými kampaněmi, jejichž cílem je vytvořit v obyvatelstvu zahraničních států pozitivní pohled na Velkou Británii. Očekávala jsem proto, že mi, jakožto obyvateli cizího státu, bez problémů odpoví na mé otázky. V praxi jsem však narazila na určité překážky. Například na Britském velvyslanectví v Praze, jehož hlavní činností je udržovat vztahy

mezi Velkou Británií a Českou republikou, jsem se neseetkala s přílišnou ochotou zabývat se mými otázkami. Naopak v české pobočce British Council byli velmi vstřícní.

Z analyzovaných dokumentů vytvořených danými realizátory veřejné diplomacie Velké Británie lze vyvodit, že veřejná diplomacie zaujímá důležitou pozici ve vykonávání zahraniční politiky Velké Británie. Kampaně či události veřejné diplomacie přivádí do Velké Británie investory, nové obchodní partnery, turisty a představitele států, jež jsou velice důležití právě pro prosazování britské zahraniční politiky.

Nelze jednoznačně určit, zda veřejná diplomacie jako taková hraje nejdůležitější roli v prosazování britských zájmů, jestli tím hybným prvkem není spíše klasická diplomacie. Ale otevřenost Velké Británie vůči zbytku světa považují premiér i ministr zahraničních věcí za jeden z největších zdrojů komparativní výhody Velké Británie ve 21. století.

Lze však tvrdit, že právě digitální diplomacie má v rámci Velké Británie velkou budoucnost, britské Ministerstvo zahraničí hodlá stát na světové špičce digitální diplomacie a s její pomocí přinést zemi úspory v porovnání s klasickou diplomacií. Digitální diplomacie umožňuje Velké Británii mít v tomto čím dál více propojeném světě přehled o vývoji politiky ve světě, a tak je Ministerstvo zahraničí schopno aplikovat vhodné politické přístupy k dosažení svých zahraničně-politických cílů.

Pozitivní budoucnost v digitálních médiích vidí Ministerstvo zahraničí Velké Británie shodně s British Council a Wilton Park. Zmíněné tři instituce se také shodly v klíčové události pro Velkou Británii, kterou byly Letní olympijské a paralympijské hry v Londýně a diamantové výročí vlády královny Alžběty II. Tyto události přivedly do Velké Británie hlavní představitele států a jejich čas strávený ve Velké Británii podporoval vzájemné mezinárodní vztahy. Letní olympijské a paralympijské hry v Londýně umožnily šířit britské hodnoty a zásadní sdělení britské vlády.

8 Závěr

Veřejná diplomacie je proces komunikace se zahraničním publikem. Jejím úkolem je pozitivně ovlivňovat představy o dané zemi, národních institucích, kultuře a cílech zahraniční politiky. V dnešní době zastává veřejná diplomacie stále větší význam v prostředí mezinárodních vztahů, neboť pozitivní mínění o určité zemi hraje důležitou roli při prosazování zahraniční politiky, zahraničních investic a turismu. Realizátory veřejné diplomacie jsou nejen státní struktury, ale také ostatní subjekty, jako nevládní organizace, neziskové organizace či soukromé společnosti.

Ústředním realizátorem veřejné diplomacie Velké Británie je Ministerstvo zahraničí a jeho hlavními partnery v provádění veřejné diplomacie jsou British Council, BBC World Service a Wilton Park. Jsou finančně podporovány ze strany Ministerstva, ale zachovávají si provozní a redakční nezávislost. Veřejná diplomacie Velké Británie se zabývá především problémy, které mají dopad na turismus, obchod, imigraci/investice, kulturní dědictví a na domácí či zahraniční politiku.

Ministerstvo zahraničí Velké Británie se v současné době soustředí převážně na veřejnou diplomacii a na digitální diplomacii. Kampaň GREAT, kterou organizuje spolu s British Council, vznikla jako odkaz Letních olympijských her v Londýně. Cílem této kampaně je představit to nejlepší, co Velká Británie nabízí – turismus, vzdělání a obchod. Britské ministerstvo zahraničí již ani ne dva roky po spuštění této kampaně disponuje výsledky – návštěvnost jejich webových stránek a profilů na sociálních sítích se zvýšila v některých případech až o 1000 %.

Ministerstvo zahraničí Velké Británie své partnery při veřejné diplomacii sponzoruje granty. Největší částkou sponzoruje BBC World Service, výše grantu byla v roce 2012/2013 ve výši 285 milionů liber, British Council obdržel 171 milionů liber a Wilton Park 250 tisíc liber. Výše uvedené organizace kromě grantů získávají příjem z vlastní činnosti – British Council z obchodních smluv, Wilton Park z poplatků za účast. Granty poskytované britským Ministerstvem se však každým rokem snižují, neboť britská vláda přistoupila k úspornému balíčku výdajů.

British Council je mezinárodní organizací, jež usiluje o rozvíjení kulturních vztahů mezi obyvateli Velké Británie a ostatních zemí. Nástroji British Council je kulturní dědictví Velké Británie – anglický jazyk, umění a prvotřídní vzdělání. British Council tedy

primárně realizuje diplomacii kulturní. British Council rozděluje své priority podle důležitosti zahraniční země pro Velkou Británii – dle možnosti obchodovat s danou zemí a kulturně ji ovlivňovat. Prioritami jsou rozvíjející se ekonomiky jako Čína, Indie, Brazílie, Mexiko, Turecko, Indonésie a Vietnam. Zaměřují se také na země, které zažívají politické změny jako Blízký východ a severní Afrika.

Budoucnost veřejné diplomacie vidí British Council ve sportu. Sport dle jejich názoru překračuje všechny hranice, jež dané země rozdělují a poskytuje jednoduchý způsob jak spojit lidi z celého světa. Proto jako hlavní událost veřejné diplomacie Velké Británie roku 2012 British Council označuje Letní olympijské a paralympijské hry. Stejný názor na sport sdílí i Wilton Park.

Mezinárodní fórum Wilton Park sdružuje vedoucí představitele ze světa politiky, diplomacie, akademického světa, obchodní a občanské společnosti a médií. Wilton Park považuje klasické nástroje realizování veřejné diplomacie za velice důležité, avšak zdůrazňuje, že je nezbytné posouvat hranice a vyjít vstříc novým způsobům, jako je digitální platforma. Jen díky digitálním technologiím je možné rychle reagovat na změny ve světové politice.

Veřejná diplomacie obecně prošla velkými změnami, proto je potřeba se neustále přizpůsobovat novým skutečnostem. Například v poslední době se hodně diskutuje o změně klimatu, o životním prostředí a záležitostech týkajících se mezinárodního terorismu. Stejně tak se mění i charakter veřejné diplomacie, neboť veřejnost je politicky a kulturně různorodá. Klíčovým aspektem veřejné diplomacie je spolupráce. Žádná z uvedených institucí a organizací nefunguje sama, Ministerstvo zahraničí Velké Británie a Wilton Park dokonce určují na každé dva kalendářní roky společné priority a cíle.

Seznam zkratk

BBC	British Broadcasting Corporation
CIA	Central Intelligence Agency (Ústřední zpravodajská služba)
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropské společenství
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EU	Evropská unie
G7	Skupina G7 – skupina sedmi průmyslově nejvyspělejších ekonomik světa
G8	Skupina G8 – sdružení osmi nejvyspělejších zemí světa
G20	Skupina G20 – skupina největších ekonomik světa
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OSCE	Organization for Security and Cooperation in Europe (Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě)
OSN	Organizace spojených národů
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
SRN	Spolková republika Německo
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu)
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund (Mezinárodní dětský fond neodkladné pomoci)
USA	United States of America (Spojené státy americké)
WTO	World Trade Organization (Světová obchodní organizace)

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Britské impérium za doby vlády královny Viktorie.....	20
Obrázek 2 – Územní nároky jednotlivých států na Antarktidě.....	29
Obrázek 3 – Kolik přispívaly jednotlivé země do rozpočtu EU v roce 2012	32
Obrázek 4 – Země Společenství národů	38
Obrázek 5 – Seznam nejúspěšnějších zemí dle Nation Brands Index	41
Obrázek 6 – Výdaje Ministerstva zahraničí Velké Británie dle jejich priorit	57
Obrázek 7 – Příjmy v milionech liber podle regionů na roky 2012/2013 a 2014/2015	64
Obrázek 8 – Jak se účastní jednotliví členové mezinárodního společenství na konferencích Wilton Park.....	67

9 Seznam použitých zdrojů

CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. 1 vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. 709 s. ISBN 80-717-9804-5.

ČMEJREK, Jaroslav a Blanka WURST HAŠOVÁ. *Essentials of diplomacy*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2012, 146 s. ISBN 978-80-213-2294-3.

DINAN, Desmond. *Ever closer union: an introduction to European integration*. 4. vyd. Boulder, Colo.: Lynne Rienner Publishers, 2010. 619 s. ISBN 15-882-6607-9.

DURMAN, Karel. *Slovník moderních světových dějin*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1969. 684 s., rejstř.

EDITORS OF KINGFISHER. *Encyklopedie historie světa*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 1999. 496 s. ISBN 80-7181-567-5.

FILIPPINI - CODACCIONI, A. *Dějiny 20. Století: Encyklopedie politického, ekonomického a kulturního dění*. 1. vyd. Praha: Mladá Fronta, 1994. 424 s. ISBN 80-204-0403-1.

GEISS, Imanuel. *Dějiny světa v souvislostech*. 1.vyd. Praha: Ivo Železný, 1999. 529 s. ISBN 80-240-0453-4.

GRANT, Charles. *European choices for Gordon Brown*. Rev. London: Centre for European Reform, 2007. 81 s. ISBN 19-012-2975-0.

GULLOVÁ, Soňa. *Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol*. 3., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2013. 335 s. ISBN 978-80-247-4418-6.

HAIGH, Christopher. *Elizabeth I*. 2. vyd. New York: Longman, 2000. 209 s. ISBN 05-824-3754-7.

HEBDITCH, Felicity. *Tudors*. 1. vyd. London: Evans, 2003. 32 s. ISBN 978-023-7525-729.

HOLMES, Alison. The shifting subtleties of „special“ differences in US and UK approaches to public diplomacy in business. *Journal of Business Strategy*. Bingley: Emerald Group Publishing Limited, 2006, roč. 27, č. 3, s. 22-29. ISSN 0275-6668.

INGRAM, Edward. *Bridges and boundaries: historians, political scientists, and the study of international relations*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 2001. 431 s. ISBN 02-625-5039-3.

JAMES, Lawrence. *The Rise and Fall of the British Empire*. 1. vyd. New York: St. Martin's Griffin, 1997. 704 s. ISBN 03-121-6985-X.

KACZOROWSKA, Alina. *European Union Law*. 2. vyd. Hoboken: Taylor, 2010. 1200 s. ISBN 02-038-3736-3.

LARBY, Patricia M. a Harry HANNAM. *The Commonwealth*. 5. vyd. New Brunswick: Transaction Publishers, 1993. 254 s. ISBN 15-600-0110-0.

LOADES, David. *Elizabeth I*. New York: Hambledon and London, 2003. 410 s. ISBN 18-528-5304-2.

MORGAN, Kenneth O. *Dějiny Británie*. Praha: Lidové noviny, 1998. 639 s. ISBN 80-710-6347-9.

NOVOTNÝ, Adolf. *Slovník mezinárodních vztahů: Vojenskopolitické aspekty*. 1.vyd. Praha: Naše vojsko, 1983. 320 s., rejstř.

PARKER, Michael St. John. *Britain's Kings & Queens*. 2. vyd. London: Pitkin Publishing, 2010. 32 s. ISBN 978-085-3724-506.

PEČENKA, Marek. *Encyklopedie moderní historie*. 3. vyd. Praha: Libri, 1999. 655 s. ISBN 80-85983-95-8.

PETERKOVÁ, Jana. *Veřejná diplomacie - jen módní pojem nebo skutečná změna?. Mezinárodní vztahy*. 2006, vol. 41, no. 3, s. 83-99. ISSN 0323-1844.

PLECHANOVOVÁ, Běla. *Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941 – 1995*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1997. 240 s. ISBN 80-85241-79-X.

PRESTON, Christopher. *Enlargement and Integration of the European Union: Issues and Strategies*. New York: Routledge, 1997. 259 s. ISBN 04-151-2002-0.

RODRICK, Anne Baltz. *The History of Great Britain*. 2. vyd. Westport: Greenwood Press, 2004. 198 s. ISBN 03-133-1968-5.

ROVNÁ, Lenka. *Kdo vládne Británii?* 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004. 280 s. ISBN 80-864-2927-X.

ŠRONĚK, Ivan. *Diplomatický protokol a praktické otázky společenské etikety*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2002. 166 s. ISBN 80-246-0247-4.

THATCHER, Margaret. *Umění vládnout: strategie pro svět v pohybu*. 1. vyd. Praha: Prostor, 2003. 441 s. ISBN 80-726-0089-3.

WATTS, Duncan. *Britain in the European Union Today*. 3. vyd. Manchester: Manchester Univ. Press, 2005. 320 s. ISBN 07-190-7179-8.

ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 1. vyd. Praha: Libri, 1996. 511 s. ISBN 80-85983-11-7.

Internetové zdroje

BBC. *EU summit: UK and Czechs refuse to join fiscal compact* [online]. 2. vyd. London: BBC, 31. 1. 2012 [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: <<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-16803157>>.

BRITISH COUNCIL. *Probíhající projekty* [online]. ©2013 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z: <<http://www.britishcouncil.org/czechrepublic-projects-current-projects.htm>>.

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. *The World Factbook* [online]. Washington: CIA, 14. 4. 2013 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/fk.html>>.

DIPLO. *Developments in Protocol* [online]. Malta: DiploFoundation, ©2013 [cit. 2013-05-28]. Dostupné z: <<http://www.diplomacy.edu/resources/general/developments-protocol>>.

DIPLO. *Diplomatic Protocol and Etiquette* [online]. Malta: DiploFoundation, ©2013 [cit. 2013-05-28]. Dostupné z: <<http://www.diplomacy.edu/courses/Protocol>>.

DIPLO. *Economic Diplomacy* [online]. Malta: DiploFoundation, ©2013 [cit. 2013-11-09]. Dostupné z: <<http://www.diplomacy.edu/courses/Economic>>.

DYTRICH, Ondřej. *Současná britská zahraniční politika* [online]. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2010. [cit. 2013-02-06]. 15 s. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/file/706944/Soucasna_britska_zahranicni_politika__kratka_verze_.pdf>.

EURACTIV.CZ. *Jak by odchod Británie z EU ovlivnil vztah ČR k Bruselu?* [online]. 1. vyd. Praha: EU-Media, © 2003-2013 [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/cr-v-evropske-unii/clanek/jak-by-odchod-britanie-z-eu-ovlivnil-vztah-cr-k-bruselu-cameron-necas-referendum-eu-010435>>.

EUROPEAN PARLIAMENT. *Your Members in the European Parliament* [online]. © European Union, 2004 - 2013 [cit. 2013-08-27]. Dostupné z: <http://www.europarl.org.uk/en/your_MEPs.html>.

EUROPEAN UNION. *The High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy* [online]. © European Union 2004 - 2013 [cit. 2013-08-27]. Dostupné z: <http://www.eeas.europa.eu/ashton/index_en.htm>.

GOV.UK. *Britain is GREAT* [online]. London: Cabinet Office, © 2010 [cit. 2013-11-19]. Dostupné z: <<https://www.gov.uk/britainisgreat>>.

GOV.UK. *British Embassy Prague* [online]. London: Cabinet Office, © 2010 [cit. 2013-11-10]. Dostupné z: <<https://www.gov.uk/government/world/organisations/british-embassy-prague.cs>>.

GOV.UK. *Digital Diplomacy – the FCO's digital work* [online]. London: Cabinet Office, © 2010 [cit. 2013-11-09]. Dostupné z: <<http://blogs.fco.gov.uk/digitaldiplomacy/>>.

GOV.UK. *Foreign & Commonwealth Office* [online]. London: Cabinet Office, © 2010 [cit. 2013-09-12]. Dostupné z: <<https://www.gov.uk/government/organisations/foreign-commonwealth-office>>.

GOV.UK. *National Security Council* [online]. 1. vyd. London: Cabinet Office, © 2010 [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: <<http://www.cabinetoffice.gov.uk/content/national-security-council>>.

GOV.UK. *UK Representation to the EU Brussels* [online]. London: Cabinet Office, © 2010 [cit. 2013-08-27]. Dostupné z: <<https://www.gov.uk/government/world/organisations/uk-representation-to-the-eu>>.

HOŠEK, Jiří. *Cameron slibil referendum o setrvání Británie v EU, odchod si ale nepřeje* [online]. 1. vyd. Londýn: Český Rozhlas, 23. 1. 2013 [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropskaunie/_zprava/1165572>.

IDNES.CZ. *Křehkou Antarktidu ohrožují šarvátky mocností o ryby i nerostné bohatství* [online]. 1 vyd. Praha: MAFRA. a. s. 26. května 2010 [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/krehkou-antarktidu-ohrozuj-sarvatky-mocnosti-o-ryby-i-nerostne-bohatstvi-17o-/zahranicni.aspx?c=A100521_161018_zahranicni_stf>.

INSTITUTE FOR CULTURAL DIPLOMACY. *About cultural diplomacy* [online]. Berlin: ICD- Institute for Cultural Diplomacy, ©1999 [cit. 2013-11-9]. Dostupné z:<http://www.culturaldiplomacy.org/index.php?en_culturaldiplomacy>.

MARSHALL SCHOLARSHIPS. *General Information* [online]. London: Marshall Aid Commemoration Commission, 2012 - 2013 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: <<http://www.marshallscholarship.org/about/generalinfo>>.

NOVINKY.CZ. *Britský premiér nechce být sám v boji proti Unii, volal i Nečasovi* [online]. 1. vyd. Londýn: Novinky, 15. 12. 2011 [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: <<http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/253617-britsky-premier-nechce-byt-sam-v-boji-proti-unii-volal-i-necasovi.html>>.

NOVOTNÝ, Lukáš. *Veřejná diplomacie a politická komunikace* [online]. Praha: Univerzita J. A. Komenského, © 2007 – 2013 [cit. 2013-10-21]. Dostupné z: <<http://orbis.ujak.cz/verejna-diplomacie.php>>.

PETERKOVÁ, Jana. *Veřejná diplomacie v proměnách času* [online]. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 29. 4. 2011 [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: <<http://ustavmezinarodnichvztahu.cz/article/verejna-diplomacie-v-promenach-casu>>.

PORTER, Keith. *US relationship with UK* [online]. Chicago: About.com, ©2013 [cit. 2013-05-25]. Dostupné z: <<http://usforeignpolicy.about.com/od/countryprofil2/p/usuk.htm>>.

RADA EVROPSKÉ UNIE. *Projev předsedy Evropské rady Hermana Van Rompuye na výroční konferenci mezinárodního sdružení expertů „Policy Network“* [online]. © Evropská unie 2004-2013 [cit. 2013-08-27]. Dostupné z: < <http://www.consilium.europa.eu/searchresults?lang=cs&search=británie>>.

THE BRITISH MONARCHY. *History of the Monarchy* [online]. Richmond: The Royal Household, © 2010 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: <<http://www.royal.gov.uk/Contactus/Aboutthissite.aspx>>.

THE BRITISH MONARCHY. *The Queen and The Commonwealth* [online]. Richmond: The Royal Household, © 2010 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <<http://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/Overview.aspx>>.

THE COMMONWEALTH. *Commonwealth Secretariat – Modern Commonwealth* [online]. London: Commonwealth, 2011 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: < http://www.thecommonwealth.org/Internal/191086/191247/34493/38150/modern_commonwealth/>.

THE GUARDIAN. *United States and Great Britain: an essential relationship* [online]. London: Guardian News and Media Limited, 13 March 2012 [cit. 2013-05-25]. Dostupné z: <<http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2012/mar/13/barack-obama-david-cameron-essential-relationship>>.

THE NATIONAL ARCHIVE. *About us* [online]. London: Crown Copyright, 2011 [cit. 2013-11-09]. Dostupné z: < <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110424080441/http://www.fco.gov.uk/en/about-us/>>.

THE NATIONAL ARCHIVE. *Public Diplomacy* [online]. London: Crown Copyright, 2011 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: <<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110424080441/http://www.fco.gov.uk/en/about-us/what-we-do/public-diplomacy/>>.

UNITED NATIONS. *Antarctica* [online]. New York: UN Publications, ©2013 [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: <<http://www.un.org>>.

WILTON PARK. *About us* [online]. London: Crown Copyright, 2011 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z: < <https://www.wiltonpark.org.uk/about-us/>>.

WILLIAMS, Paul. *Who's making UK foreign policy?* [online]. London: Royal Institute of International Affairs, © 2004 [cit. 2013-09-12]. Dostupné z: < www.falternativas.org>.

ZENKNER, Petr. *Velká Británie* [online]. 1. vyd. Praha: Euroskop, © 2005-13 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/397/sekce/velka-britanie/>>.

Přímé prameny

Annual Report 2012-13. British Council, 2013.

Annual Report and Accounts 2012-13. Foreign and Commonwealth Office, 2013. ISBN 978-0-10-298309-8.

Annual Reports and Accounts. Wilton Park, 2013. ISBN 978-0-10-298438-5.

Corporate Plan 2013 – 2015. British Council, 2013.

Culture means business: How international cultural relationships contribute to increased trade and competitiveness for the UK. British Council, 2013. ISBN 978-0-86355-711-8.

Digital Efficiency Report. Cabinet Office, 2012.

Digital Strategy. Foreign and Commonwealth Office, 2012.

Public diplomacy: meeting new challenges. The Open University a Wilton Park, 2010.

Public diplomacy: Moving from Policy to Practise. Wilton Park, 2010.

The FCO's priorities and Wilton Park (2013-2014). Foreign and Commonwealth Office a Wilton Park, 2013.

The future of public diplomacy. Wilton Park, 2007.

10 Přílohy

I. Otázky pro polostandardizovaný rozhovor v českém jazyce

1. Jakým způsobem je prováděna veřejná diplomacie Velké Británie?
2. Jaký je potenciál veřejné diplomacie v prosazování britských zájmů?
3. Existují v současné době projekty, jejímž prostřednictvím je realizována veřejná diplomacie Velké Británie?
4. Jaké jsou hlavní překážky v uskutečňování veřejné diplomacie?
5. Domníváte se, že je v současnosti Velká Británie velmocí? Pokud ano (ne), proč?
6. Myslíte, že veřejná diplomacie může sehrát zásadní roli v prosazování britských zájmů?
7. Která ze zemí je diplomatickým spojencem Velké Británie?
8. Změnily se v poslední době nějakým způsobem vztahy mezi Velkou Británií a ostatními státy?
9. Jakou funkci plní digitální diplomacie ve veřejné diplomacii?
10. Spolupracujete v provádění veřejné diplomacie s jinými institucemi?
11. Ukázala se Vám tato spolupráce jako účinná?

II. Otázky pro polostandardizovaný rozhovor v anglickém jazyce

1. How is carried out the public diplomacy of Great Britain?
2. What is the potential of public diplomacy in promoting British interests?
3. Are there currently any projects through which public diplomacy is implemented?
4. What are the main obstacles in the implementation of public diplomacy?
5. Do you think that the United Kingdom is currently world power? If so (or not), why?

6. Do you think that public diplomacy can enact a principal role in promoting British interests?
7. Which countries are diplomatic allies of United Kingdom?
8. Have relations between the UK and other countries been changed recently?
9. What function does digital diplomacy perform in public diplomacy?
10. Do you cooperate with other institutions by implementation of public diplomacy?
11. Did this cooperation proved to be effective?